

CABINET

CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD	Dydd Mawrth, 18fed Ionawr, 2022
AMSER	1.00 y.h.
LLEOLIAD	Cyfarfod Rhithiol – Bydd y cyfarfod yn cael ei we-ddarlledu - https://gwynedd.public-i.tv/core/portal/home
PWYNT CYSWLLT	Annes Siôn 01286 679490 / cabinet@gwynedd.llyw.cymru

AELODAU CABINET CYNGOR GWYNEDD

Aelodau	
Dyfrig L. Siencyn	Arweinydd
Dafydd Meurig	Dirprwy Arweinydd, Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant
Craig ab Iago	Aelod Cabinet Tai
Gareth Wyn Griffith	Aelod Cabinet Amgylchedd
Nia Wyn Jeffreys	Aelod Cabinet dros Gefnogaeth Gorfforaethol
Dilwyn Morgan	Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc
Gareth Thomas	Aelod Cabinet Datblygu'r Economi a Chymuned
Ioan Thomas	Aelod Cabinet Cyllid
Catrin Wager	Aelod Cabinet Prifffyrdd a Bwrdeistrefol
Cemlyn Rees Williams	Aelod Cabinet Addysg

RHAGLEN

	Eitem	Cyflwynir gan	Swyddog	Tud.
1	YMDDIHEURIADAU			
2	DATGAN BUDDIANT PERSONOL			
3	MATERION BRYG			
4	MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU			
5	COFNODION CYAFARFOD A GYNHALIWYD AR 21 RHAGFYR			3 - 8
6	DATHLU DYDD GWYL DEWI	Cyng. Nia Jeffreys	Geraint Owen	9 - 14
7	CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADRODDIAD DIWEDD TACHWEDD 2021	Cyng. Ioan Thomas	Ffion Madog Evans	15 - 38
8	RHAGLEN GYFALAF 2021/22 - ADRODDIAD DIWEDD TACHWEDD 2021	Cyng. Ioan Thomas	Ffion Madog Evans	39 - 48
9	TROSOLWG ARBEDION - ADRODDIAD CYNNYDD AR WIREDDU CYNLLUNIAU ARBEDION	Cyng. Ioan Thomas	Dewi Morgan	49 - 59
10	ADRODDIAD PERFFORMIAD YR AELOD CABINET DROS GYLLID	Cyng. Ioan Thomas	Dewi Morgan	60 - 64
11	ADRODDIAD PERFFORMIAD YR AELOD CABINET DROS ADDYSG	Cyng. Cemlyn Williams	Garem Jackson	65 - 70

Y CABINET DYDD MAWRTH, 21 RHAGFYR 2021

Yn bresennol-

Y Cynghorwyr: Dyfrig L Siencyn, Dafydd Meurig, Gareth Griffith, Nia Jeffreys, Dilwyn Morgan, Ioan Thomas, Gareth Thomas, Catrin Wager a Cemlyn Williams.

Hefyd yn bresennol-

Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Morwena Edwards (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Iwan Evans (Pennaeth Cyfreithiol), Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Dewi Morgan (Pennaeth Cynorthwyol – Refeniw a Risg) ac Annes Siôn (Arweinydd Tîm Democratiaeth).

Eitem 6: Catrin Thomas (Pennaeth Cynorthwyol Cefnogi Teuluoedd)

Eitem 8: Huw Williams (Pennaeth Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd) a Steffan Jones (Pennaeth Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol).

1. YMDDIHEURIADAU

Croesawyd Aelodau'r Cabinet a Swyddogion i'r cyfarfod.

Derbyniwyd ymddiheuriad gan y Cyng. Craig ab Iago a Dafydd Wyn Williams (Pennaeth yr Adran Amgylchedd).

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Nid oedd unrhyw faterion bryd

4. MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU

Nid oedd unrhyw fater yn codi o drosolwg a chraffu.

5. COFNODION CYAFARFOD A GYNHALIWYD AR 30 TACHWEDD 2021

Bu i'r Cadeirydd dderbyn cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 30 Tachwedd 2021 fel rhai cywir.

6. RHAGLEN CEFNOGI POBL

Cyflwynwyd yr eitem gan y Cyng. Dafydd Meurig

PENDERFYNWYD

Cymeradwywyd adnoddau un tro am ddwy flynedd, sef £193,217 yn 2022/23 a £155,990 yn 2023/24 o'r Gronfa Adfer COVID tuag at y Rhaglen Cefnogi Pobl.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi mai cais am arian un tro oedd yr adroddiad er mwyn cefnogi'r rhaglen trawsadrannol Cefnogi Pobl. Mynegwyd fod y ddwy flynedd diwethaf o argyfwng Covid-19 wedi bod yn anodd ac wedi amlygu pa mor fregus yw rhai o drigolion Gwynedd.

Eglurwyd dros y ddwy flynedd diwethaf fod y cynllun wedi delio a materion yn ymwneud a tlodi tanwydd a digartrefedd, ond bellach fod angen ffurfioli'r gwaith sydd yn cael ei wneud. Mynegwyd fod rhaglen yn ei le a tynnwyd sylw at y cynlluniau fyddai'n cael eu blaenoriaethu megis tlodi bwyd, tlodi tanwydd a chynhwysiad digidol.

Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol fod yr adroddiad yn amlinellu'r gwaith sydd wedi ei wneud yn draws adrannol a gyda partneriaid. Diolchwyd am y cydweithio sydd wedi arwain at greu cynllun a fydd yn gwneud gwahaniaeth yn y tymor byr i drigolion Gwynedd. Nodwyd y bydd yn cynllun yn gwneud popeth o fewn gallu'r Cyngor i gefnogi trigolion tra'n gweithio ar gynlluniau tymor hir.

Nododd y Pennaeth Cynorthwyol Cefnogi Teuluoedd fod yr adroddiad yn crynhoi beth oedd modd ei gynnal dros gyfnod yr argyfwng. Mynegwyd gyda cyfnod adfer yn dilyn y pandemig a cynnydd yn y galw fod gofyn am fuddsoddiad i sicrhau cefnogaeth i bawb. Diolchwyd yn ogystal i'r ymdrechion cymunedol ynghyd a gwaith y trydydd sector dros y ddwy flynedd diwethaf.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Cefnogwyd yr adroddiad gan nodi diolch i'r partneriaid ac yr adrannau am gydweithio ar y cynllun hwn. Mynegwyd fod tlodi yn rhoi effaith andwyol ar blant a nodwyd yr angen i gefnogi teuluoedd fydd yn dod mewn i'r system budd-daliadau am y tro cyntaf.
- Mynegwyd fod y sefyllfa yn un anghyffredin, ar un llaw yn ymfalchïo yn y ffaith fod y Cyngor yn gallu cefnogi y trigolion ond ar y llaw arall yn cywilyddu o fyw mewn gwlad sydd a Llywodraeth sydd yn gwthio trigolion i fynd i fanciau bwyd er mwyn cynnal eu teuluoedd.
- Amlygwyd y prosiectau tlodi bwyd gan holi os oes cyfleodd o ran mynd i'r afael a gwastraff bwyd ynghyd a tyfu bwyd yn gymunedol. Cynigwyd i ail enwi yr elfen hwn o'r cynllun o dlodi bwyd i wytnwch bwyd neu Sicrhau Bwyd i Bawb.
- Amlygwyd nad yw tlodi yn broblem diweddar yng Ngwynedd ac ei fod yn wedi bod yn broblem ers nifer o flynyddoedd. Mynegwyd fod yr arian ar gyfer cyfnod o ddwy flynedd a mynegwyd na fydd tlodi wedi diflannu ymhen diwedd y cyfnod. Pwysleisiwyd yr angen i gyfarch yr angen sydd ei angen i drigolion ac amlygwyd partneriaid posib y gellid gweithio a hwy.
- Tynnwyd sylw at Hyrddwr Budd-dal Ysgolion a holwyd pan mai am flwyddyn fydd yn cael ei ariannu. Nodwyd fod trafodaethau wedi ei cynnal gyda'r Adran Addysg a nodwyd fod Penaethiaid wedi amlygu mai cymorth tai a budd-daliadau yw'r prif anghenion sydd yn codi o fewn ysgolion. Ychwanegwyd o ganlyniad i hyn, bydd linc penodol i ysgolion yn cael ei ariannu am flwyddyn fel bod modd deall beth yw'r galw ac efallai yn y

tymor hir bydd modd cyfeirio unigolion at wasanaethu penodol.

7. SEFYLDU CYD-BWYLLGOR CORFFORDIG RHANBARTH GOGLEDD CYMRU

Cyflwynwyd yr eitem gan y Cyng. Dyfrig Siencyn

PENDERFYNWYD

Cytunwyd mewn egwyddor i drosglwyddo swyddogaethau Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru trwy gytundeb dirprwyo i Gyd-Bwyllgor Corfforaethol Gogledd Cymru yn amodol ar;

- a. bod y fframwaith statudol mae Llywodraeth Cymru yn ei ddatblygu yn caniatáu dirprwyo'r swyddogaethau gweithredol perthnasol i Gyd-Bwyllgor Corfforaethol,
- b. bod Cyd-Bwyllgor Corfforaethol Gogledd Cymru yn cytuno i sefydlu Is-Bwyllgor, ag aelodaeth i'w gytuno gyda'r Cyngorau, i gyflawni swyddogaethau'r Bwrdd Uchelgais Economaidd.

Cynigwyd y trosglwyddiad hwn er mwyn cyflawni model llywodraethu symlach, gan osgoi dyblygu. Cyflwynir adroddiad manwl pellach ar y fframwaith ar gyfer gweithredu i gyfarfod dilynol o'r Cabinet.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi fod y Cyd-Bwyllgor Corfforedig Rhanbarth y Gogledd bellach wedi ei sefydlu dan ddeddfwriaeth Llywodraeth Cymru. Mynegwyd ei bod yn orfodol bellach i chwe sir y Gogledd ei sefydlu'r Cyd-bwyllgor Corfforedig i drafod materion cynllunio a thrafnidiaeth ac ei bod yn ddewisol i drafod llesiant Economaidd. Eglurwyd fod yr adroddiad hwn yn gofyn i drosglwyddo Swyddogaethau'r Bwrdd Uchelgais Economaidd trwy Gyd-Bwyllgor Corfforaethol Gogledd Cymru.

Tywysodd y Pennaeth Cyllid, a gomisiynwyd i gydlynu'r gwaith o sefydlu'r Cyd-Bwyllgor, trwy'r cyflwyniad gan amlygu'r prif bwyntiau. Pwysleisiodd bellach fod y ddeddfwriaeth yn ei le, ac o'i ganlyniad fod angen gwneud y trefniadau priodol i gynnal cyfarfod cyntaf y Cyd-Bwyllgor cyn diwedd mis Ionawr fel bod modd mabwysiadu'r gyllideb ar gyfer 2022/23. Er hyn, mynegwyd na fydd y swyddogaethau cychwynol y Cyd-Bwyllgor ddim yn cychwyn tan diwedd Mehefin 2022.

Eglurwyd fod dyletswydd cyfreithiol i ddelio gyda materion cynllunio ynghyd a trafndiaeth, ac mai grym dewisol yw i ddelio a llesiant economaidd sydd ar hyn o bryd yn cael ei ddelio drwy'r Bwrdd Uchelgais. Mynegwyd fod y gofyniad cyfreithiol a dyletswyddau yn ddi-oed ac mae brys i symud ymlaen. Pwysleisiwyd fod llawer o waith da wedi ei wneud yn rhanbarthol ac fod y gwaith o sefydlu egwyddorion wedi ei wneud yn barod. Amlygwyd yr angen i osgoi dyblygu trafodaeth, cadw costau i lawr tra yn ceisio sicrhau fod penderfyniadau yn cael ei gwneud mor agos i'r bobl a sy'n briodol bosib.

Amlygwyd swyddogaethau cychwynnol y Cyd-Bwyllgor a oedd yn cynnwys paratoi a diwygio Cynllun Datblygu Strategol ynghyd a datblygu cynllun trafniadaeth rhanbarthol. Pwysleisiwyd fod y Bwrdd Uchelgais wedi bod yn gwneud gwaith da ac y bydd eu trosglwyddo i'r Cyd-Bwyllgor yn sicrhau na fydd dyblygu ac yn symleiddio'r trefniadau. Mynegwyd y bydd angen gwneud gwaith ar feysydd penodol cyn gwneud y penderfyniad yn llawn.

O ran llywodraethu, mynegwyd mae yr Is-Bwyllgorau fydd yn gwneud y gwaith trwm o ran y Cyd-Bwyllgor Corfforedig a bydd angen Is-bwyllgor Archwilio ynghyd a Phwyllgor Safonau. Eglurwyd y bydd modd dirprwyo aelodaeth y Is fyrddau a fydd yn rhannu'r baich rhwng Aelodau Cabinet ynghyd a cyfethol aelodau o ddiddordeb i'r maes i'r is-fyrddau. Nodwyd y bydd angen penodi Swyddogion Statudol, ac y bydd modd menthyg y swyddogion gan awdurdod leol i wneud y gwaith. Mynegwyd y bydd posibilrwydd mai Gwynedd fydd yn arwain ar y gwaith gan fod y Swyddogion Statudol wedi ei penodi i'r Bwrdd Uchelgais.

Amlinellwyd y camau nesaf gan nodi fod Cadeirydd Parc Cenedlaethol Eryri wedi ei ethol fel cynrychiolydd y Parc ar y Cyd-Bwyllgor. Mynegwyd y bydd trefniadau yn cael ei wneud gynnal y cyfarfod cyntaf yn ystod mis Ionawr. Mynegwyd gan ei fod yn orfodol i'w sefydlu ac ei fod yn cyfle i'w weithredu yn llwyddiannus ac mewn modd mae'r Cyngor a'r partneriaid yn hapus a hwy.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Nodwyd dros y blynyddoedd diwethaf nad oedd cefnogaeth rhanbarthol i'r Cyd-bwyllgor. Eglurwyd nad oes dim dewis ond am symud y cynllun yn ei flaen gan nodi y bydd angen trefniadau craffu.
- Mynegwyd ei fod yn orfodol, ac o ganlyniad fod angen i'r Cyngor fod yn rhan ohono er mwyn llywio'r trefniadau. Ychwanegwyd fod angen sicrhau yn ogystal fod y Gymraeg yn cael lle priodol o fewn y Cyd-bwyllgor.
- Eglurwyd fod angen derbyn ei fod yn gam tuag ar ad-drefnu Llywodraeth Leol drwy'r drws cefn gan Lywodraeth Cymru, ynghyd a symud democratiaeth ymhellach oddi wrth y trigolion. Pwysleisiwyd nad oes dewis ond am dderbyn ond fod y datrysiad hwn yn un pragmataidd.

8. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET DROS YR ADRAN BRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL AC YMGYNGHORIAETH GWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cyng. Catrin Wager.

PENDERFYNWYD

Derbyniwyd a nodwyd y wybodaeth yn yr adroddiad.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi fod yr adroddiad yn edrych ar ddwy adran a dechreuwyd gyda'r Adran Briffyrdd a Bwrdeistrefol. Tynnwyd sylw at gynllun Cymunedau Glan a Thaclus gan amlygu fod y cynllun hwn yn un o flaenoriaethau y Cyngor. Pwysleisiwyd fod angen gweithio gyda cymunedau i sicrhau fod ardaloedd yn edrych yn lan ac yn daclus. Ategwyd yn ystod cyfarfod blaenorol y

Cabinet eu bod wedi buddsoddi yn y timau i arwain y gwaith hwn.

Nodwyd fod y gwaith o ddad-garboneiddio y fflyd yn parhau ac y bydd dau gerbyd casglu biniau trydan yn cyrraedd cyn diwedd y flwyddyn. Ychwanegwyd fod grant o £300,000 wedi ei dderbyn er mwyn buddsoddi mewn pwyntiau gwefru cerbydau mawr o fewn lleoliadau'r Cyngor.

Amlygwyd cynllun Caerau Chwarae gan bwysleisio fod gan Gaeau Chwarae rôl bwysig o fewn y gymdeithas. Eglurwyd y bydd yr adran yn ail afael ar cynllun o gysylltu a chynghorau Cymuned neu grwpiau cymunedol i roi'r cyfle iddynt edrych ar ôl a rhedeg caerau chwarae plant. Nodwyd fod yr adran am gyflwyno bid i'r gronfa drawsffurfio i adeiladu ar y gwaith a wnaethpwyd hyd Fawrth 2020.

O ran perfformiad yr Adran Briffyrdd amlygwyd fod lleihad wedi bod yn y gyfradd ailgylchu ar draws y sir. Mynegwyd yr angen i atgoffa unigolion ailgylchu, a nodwyd y bydd y gwasanaeth yn parhau dros gyfnod y Nadolig. Nodwyd fod gorwario i'w gweld yn y maes Gwastraff ac fod hynny o ganlyniad i ansicrwydd grantiau, eglurwyd fod yr adran wedi comisiynu adolygiadau gan WRAP i edrych yn fanwl ar y gwasanaeth a gobeithir adrodd i'r Cabinet yn fuan.

Nodwyd mai prif flaenoriaeth adran Ymgynghoriaeth Gwynedd yw Rheoli Risgiau Llifogydd er mwyn cadw trigolion Gwynedd yn saff. Tynnwyd sylw at gynllun Wnion sydd i'w gweld yn ardal Meirionnydd ble mae'r adran yn cydweithio gyda'r Parc Cenedlaethol Eryri a ffermydd cyfagos i weld sut y bydd modd atal llifogydd drwy ddulliau rheoli naturiol a drwy wneud hyn hybu bioamrywiaeth.

Amlygwyd pryder gyllidol o fewn yr adran Ymgynghoriaeth gan fod y ffigwr incwm wedi ei leihau wedi i Lywodraeth Cymru dynnu yn ôl o gynllun Ffordd Osgoi Llanbedr. Er hyn, mynegwyd fod y staff yn brysur ymgeisio i adfer yr incwm drwy gynlluniau amgen.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Croesawyd yr adroddiad gan holi gyda chynllun Wnion yn ardal Dolgellau a holwyd os y bydd trafodaethau yn cael eu cynnal gyda'r Aelodau Lleol. Nodwyd y bydd trafodaethau lleol yn cael eu trefnu ym mis Ionawr.
- Tynnwyd sylw at y cyfraddau ailgylchu gan amlygu fod tueddiad i fwy o ailgylchu ddigwydd dros gyfnod yr haf nac yn y gaeaf. Eglurwyd fod y sefyllfa yn dymhorol yn hanesyddol ac fod twristiaeth yn rhoi effaith ar lif gwastraff gweddilliol sy'n cael ei gasglu. Amlygwyd fod y cyfnod o flaen yr adran yn un heriol ac y bydd angen cynllun penodol i symud ymlaen i fod yn ailgylchu 70% o wastraff erbyn Mawrth 2023.
- Amlygwyd nad oes sôn am sefyllfa ariannol yr adrannau yn yr adroddiad perfformiad a mynegwyd angen i'r wybodaeth gael ei nodi i'r dyfodol.
- Nodwyd cefnogaeth i'r prosiect Caeau Chwarae sydd yn fater mor bwysig i drigolion Gwynedd. Mynegwyd o edrych ar siroedd eraill ei bod yn amlwg fod diffyg buddsoddiad yng nghaeau chwarae Gwynedd ac fod yr adran yn cydnabod yr angen i ail edrych ac i symud y cynllun yn ei blaen.
- Cytunwyd fod angen i flaenoriaethu gwaith atal llifogydd gan fod newid hinsawdd yn bryder sydd gan gymunedau. Ychwanegwyd fod gwaith datblygu yn cael ei wneud ar hyn o bryd i adnabod blaenoriaethau gan fod risgiau amlwg i'w gweld ar yr arfordir ac ar y mewndiroedd yn ogystal.

9. ADRODDIAD PERFFORMIAD YR AELOD CABINET DROS YR ADRAN AMGYLCHEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi mai dyma'r ail adroddiad gan yr adran o dan y drefn newydd. Eglurwyd fod yr adroddiad yn ôl ym mis Medi fod sefyllfa'r adran yn go ddu yn benodol yn Gwasanaeth y Cyhoedd. Mynegwyd fod y sefyllfa ar draws yr adran wedi gwella ac fod nifer o geisiadau am arian wedi ei gwneud er mwyn gwella'r sefyllfa'r adran. Nodwyd fod y broblem o benodi staff i Wasanaeth y Cyhoedd wedi ei amlygu yn genedlaethol ac fod yr adran yn edrych as sut i ddelio gyda hyn.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Mynegwyd o fod yn rhan o'r Cyfarfod Herio Perfformiad fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o berfformiad yr adran. Nodwyd fod yr adran yn un sydd wedi bod dan lawer o bwysau o ganlyniad i'r pandemig, ond fod nifer o wasanaethau wedi gwella dros y misoedd diwethaf.
- Eglurwyd fod diffyg manylion am sefyllfa arbedion yr adran ond fod yr adran wedi bod dan bwysau cynyddol.
- O ran y gwasanaeth Orlhain a Diogelu, holwyd os oes problem penodi wedi bod gan fod staff yn cael ei penodi drwy sir arall. Nodwyd fod y staff wedi bod yn gweithio yn hynod galed dros y flwyddyn diwethaf, ond fod agwedd y cyhoedd iddynt wedi newid dros y misoedd diwethaf. Er hyn, gyda newidiadau i'r ffordd mae'r tîm yn gweithio mae wedi ei gwneud hyn haws iddynt dderbyn gwybodaeth gan unigolion.

10. BLAEN RAGLEN Y CABINET

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Dyfrig Siencyn

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd y Flaen raglen a gynhwyswyd yn y papurau i'r cyfarfod.

Cyn cau'r cyfarfod bu i'r Cadeirydd nodi ei ddiolch a'i werthfawrogiad i Gareth Williams sydd wedi bod yn ohebydd democratiaeth dros y blynyddoedd diwethaf a sydd yn gadael y swydd ddiwedd yr wythnos.

Mynegwyd fod Llywodraeth Cymru wedi dechrau rhyddhau gwybodaeth am y setliad, eglurwyd fod y setliad yn well na beth sydd wedi ei weld dros y degawd diwethaf. Nodwyd fod hyn yn amlygu gwerthfawrogiad Llywodraeth Ganol o'r gwaith bu i Lywodraeth Leol ei wneud dros gyfnod y pandemig.

Dechreuodd y cyfarfod am 1.00 y.h. a daeth i ben am 2.25 y.h.

CADEIRYDD

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	18fed o Ionawr, 2022
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Nia Jeffreys
Swyddog Cyswllt:	Geraint Owen
Rhif Ffon Cyswllt:	32335
Teitl yr Eitem:	Dathlu Dydd Gŵyl Ddewi

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- Dynodi dydd Gŵyl Ddewi 2022 yn ddiwrnod o wyliau ychwanegol i staff y Cyngor sy'n gweithio ar delerau gwaith gweithwyr llywodraeth leol, ar gyfer dathlu diwrnod ein nawddsant cenedlaethol i'w ariannu yn unol a paragraff 2.10 o'r adroddiad
- Awdurdodi swyddogion i ymchwilio i opsiynau posib i wneud trefniant o'r fath yn un parhaol ac i'r perwyl hwnnw cynnal trafodaethau pellach efo'r undebau llafur cydnabyddedig a pharhau i lobio am gefnogaeth Llywodraeth San Steffan i ddatganoli i Lywodraeth Cymru y grym iddynt fedru sefydlu gwyliau banc i Gymru.

2. CEFNDIR A'R RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

2.1 Mewn cyfarfod o'r Cyngor llawn ar y 7fed o Hydref, penderfynwyd fel a ganlyn:

- Bod y Cyngor yn gofyn i'r Cabinet ystyried dynodi Dydd Gŵyl Ddewi yn swyddogol drwy roi diwrnod o wyliau i'w gweithlu er dathlu Diwrnod ein Nawddsant ar Fawrth 1af 2022 a phob blwyddyn o hynny ymlaen.*
- Bod y Cyngor yn galw ar Lywodraeth San Steffan i ddatganoli i Lywodraeth Cymru y grym iddynt fedru creu gwyliau banc i Gymru (drwy'r Banking and Financial Dealings Act 1971) – yn yr un modd ag yw'r drefn eisoes yn Yr Alban a Gogledd Iwerddon.*

2.2 Mae gwyliau blynyddol yn fater cytundebol sydd yn ymwneud â chyflogaeth staff y Cyngor. Mae hynny yn golygu fod gofyn i ni fel cyflogwr drafod y mater yn lleol fel rhan o amodau gwaith gweithwyr llywodraeth leol ac hynny hefo cynrychiolwyr y tri undeb cydnabyddedig, sef Unsain, y GMB ac Unite. Yn hynny o beth, y disgwyliad fyddai bod y Cyngor, fel cyflogwr, a'r undebau llafur cydnabyddedig yn dod i gonsensws ar y ffordd ymlaen.

2.3 Fodd bynnag, mae amodau gwaith athrawon yn ein hysgolion yn fater y byddai'n ofynnol ei drafod ar lefel cenedlaethol ac yn hynny o beth nid oes modd sefydlu Dydd Gŵyl Ddewi fel diwrnod o wyliau i athrawon trwy ddod i gytundeb yn lleol. Ar y llaw arall, mae gweddill staff yr ysgolion yn gweithio yn unol a thelerau gwaith gweithwyr llywodraeth leol ac felly byddai unrhyw gytundeb a wireddir yn lleol yn berthnasol iddynt hwy.

- 2.4 Yng nghyd-destun yr hyn y gellir ei gytuno arno yn lleol, mae swyddogion eisoes wedi tynnu sylw'r undebau at y cynnig a gymeradwywyd yng nghyfarfod y Cyngor llawn, ac wedi cynnal trafodaeth anffurfiol ar yr opsiynau y gellir eu hystyried os yw'r Cabinet yn casglu y dylid ceisio sefydlu diwrnod o wyliau ychwanegol. Dyma'r opsiynau hynny:
- Caniatáu diwrnod ychwanegol o wyliau blynyddol i bob aelod staff perthnasol i'w gymryd ar un ai y 1af o Fawrth yn flynyddol neu ar y diwrnod gwaith agosaf pe bai'r 1af o Fawrth yn disgyn ar y penwythnos – gyda'r staff hynny a fyddai'n gorfod gweithio ar y diwrnod hwnnw yn cael y rhyddid i gymryd y diwrnod ychwanegol ar adeg arall yn ystod y flwyddyn.
 - Mae'r Cyngor eisoes yn caniatáu diwrnod a hanner ychwanegol i gyfanswm gwyliau blynyddol staff. Mae'n bosib cynnig fod un diwrnod o'r diwrnod a hanner ychwanegol hwnnw yn cael ei ddefnyddio i bwrpas sicrhau diwrnod o wyliau ar ddydd Gŵyl Ddewi. O weithredu yn y modd yma, byddai carfan sylweddol o staff y Cyngor yn colli'r rhyddid i gymryd y diwrnod o wyliau hwnnw ar adeg o'u dewis, fel ag y gwneir yn bresennol.
 - Cyflwynodd yr undebau opsiwn arall i'w ystyried, sef cyfuniad o'r ddau gynnig olaf h.y. bod y Cyngor yn ariannu hanner diwrnod ychwanegol o wyliau, gan hefyd ail ddynodi hanner diwrnod o'r gwyliau blynyddol ychwanegol (sydd eisoes yn cael ei roi) er mwyn sefydlu Dydd Gŵyl Ddewi fel diwrnod o wyliau i staff.
- 2.5 O ganiatáu diwrnod ychwanegol o wyliau ar gyfer dathlu dydd Gŵyl Ddewi, byddai cost oddeutu £200,000 yn flynyddol i'r Cyngor (oddeutu £100,000 o weithredu'r opsiwn olaf sydd yn cynnig ychwanegu hanner diwrnod o wyliau ac ail-ddynodi hanner diwrnod arall o'r cyfanswm gwyliau a ganiateir yn bresennol). Mae'r costau hyn yn bennaf oherwydd yr angen i gyflogi staff achlysurol i sicrhau parhad gwasanaeth yn absenoldeb staff sefydlog.
- 2.6 Yn amlwg, ni fyddai angen cytundeb ffurfiol efo'r undebau llafur cydnabyddedig yng nghyswllt yr opsiwn cyntaf ond byddai angen darparu cyfnod o ymgynghori, gyda golwg i sicrhau cytundeb torfol gyda cynrychiolwyr yr undebau, pe byddai'r Cabinet yn ffafrio un o'r ddau opsiwn arall. Golyga hynny na fyddai amser digonol er mwyn cyflwyno'r newid posib i'r amodau gwaith ar gyfer Dydd Gŵyl Ddewi 2022.
- 2.7 Mae hynny yn arwain at un opsiwn tymor byr arall, sef yr hyn sy'n cael ei argymhell fel y penderfyniad a geisir, ple bo'r Cabinet yn caniatáu un diwrnod ychwanegol o wyliau ar gyfer eleni yn unig gan ddynodi'r diwrnod hwnnw ar gyfer Dydd Gŵyl Ddewi (heblaw am y staff hynny a fyddai'n rhaid gweithio ar y diwrnod hwnnw a fyddai'n gallu cymryd y diwrnod ychwanegol ar adeg o'u dewis yn ystod y flwyddyn). Byddai gwneud hynny yn arwain at gost unwaith ac am byth oddeutu £200,000 ond hefyd yn caniatáu'r amser angenrheidiol ar gyfer ymchwilio i opsiynau posib i wneud trefniant o'r fath yn un parhaol ac i'r perwyl hwnnw cynnal trafodaethau pellach efo'r undebau llafur cydnabyddedig.
- 2.8 Hyd yn oed pe na fyddai'r Cabinet am symud ymlaen i sefydlu trefniant parhaol ar y pwynt yma, byddai cymeradwyo un diwrnod o wyliau ychwanegol am eleni yn dilyn trywydd y mae rhai awdurdodau cyhoeddus eraill wedi'i wneud yn ddiweddar e.e. Parc Cenedlaethol Eryri, Cyngor Conwy.
- 2.9 Byddai penderfynu dynodi diwrnod ychwanegol o wyliau am eleni yn unig i gychwyn, hefyd yn rhoi'r cyfle i geisio adnabod opsiynau ychwanegol i'r tri sydd wedi dod i'r amlwg hyd yma, sef y rhai a nodir ym mharagraff 2.4 o'r adroddiad hwn. Rhaid cydnabod fod cost i wireddu'r opsiynau sydd wedi eu hadnabod hyd yma felly bydd cyfle dros y misoedd nesaf i geisio adnabod opsiynau pellach hefyd.

- 2.10 Am eleni, fel a amlygir yn sylwadau y Pennaeth Cyllid, mae modd ariannu'r gost o gyflawni'r cynllun hwn o danwariant net. Fodd bynnag, os am ddod i drefniant parhaol ar gyfer y blynnyddoedd dilynol byddai angen gwneud darpariaeth benodol yng nghyllideb refeniw y Cyngor. Gan nad ydym ar hyn o bryd wedi gorffen ymchwilio i'r holl opsiynau yn llawn a sefydlu'r costau ynghlwm i'r opsiynau hynny, ni ellir dod i benderfyniad parhaol ar y pwynt yma. Felly, yn dilyn sefydlu'r holl opsiynau posib, bydd angen i'r Cabinet gloriannu'r gost o wireddu trefniant parhaol yn erbyn blaenoriaethau eraill y Cyngor.
- 2.11 Eto, yn y cyd-destun yma, atgoffir aelodau'r Cabinet na fyddai modd cynnwys athrawon oherwydd nad yw'r hawl gan y Cyngor i newid yr amodau gwaith hynny yn lleol. Yn amlwg, os am ganiatáu diwrnod ychwanegol o wyliau yn barhaol yna byddem yn dymuno cynnwys athrawon yn y trefniant hwnnw. Argymhellir felly y dylid hefyd parhau i alw ar Lywodraeth San Steffan i ddatganoli i Lywodraeth Cymru y grym iddynt fedru creu gwyliau banc i Gymru.
- 2.12 Gellir cadarnhau bod yr oblygiadau cydraddoldeb wedi'u hasesu a bod yr argymhelliad a wneir yn gydnaws a dyletswydd y Cyngor o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

3. RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

- 3.1 Yn ei gyfarfod ar y 7 o Hydref, 2021, bu i'r Cyngor hefyd alw ar Lywodraeth San Steffan i ddatganoli i Lywodraeth Cymru yr hawl i fedru sefydlu gwyliau banc ar gyfer Cymru, yn yr un modd ag y gwneir eisoes ar gyfer llywodraethau'r Alban a Gogledd Iwerddon. Ysgrifennodd Cadeirydd y Cyngor at Lywodraeth San Steffan yn ddiweddarach a derbyniwyd ymateb ar y 10 o Ragfyr, 2021 gan yr Is-Ysgrifennydd yn yr Adran Strategaeth Busnes, Ynni a Diwydiannol yn nodi nad oes gan Lywodraeth San Steffan unrhyw gynlluniau i newid y trefniadau presennol ar gyfer sefydlu gwyliau banc yng Nghymru (gweler yr ohebiaeth yn atodiadau 1 a 2).
- 3.2 Ar sail yr ymateb hynod o siomedig yma, mae'n amlwg nad oes unrhyw fwriad gan Llywodraeth bresennol San Steffan i ddatganoli'r hawl hwn ar hyn o bryd ac felly ni fydd modd ymateb yn gadarnhaol i ddymuniad y Cyngor llawn trwy benderfyniad gan Lywodraeth Cymru am y tro.
- 3.3 O ganlyniad, cyflwynir yr argymhellion i'r Cabinet fel yr unig fodd ymarferol bosib o sefydlu dydd Gŵyl Ddewi 2022 fel diwrnod o wyliau i staff y Cyngor.

4. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Pe byddai'r Cabinet yn ffafrio'r opsiwn i ddynodi Dydd Gŵyl Ddewi fel gwyliau ychwanegol ar gyfer 2022 yn unig ac yna'n awyddus i roi ystyriaeth bellach i'r hyn ellir ei wireddu yn y tymor hirach, bydd modd addasu hawliau gwyliau staff am y flwyddyn gyfredol yn syth gan hefyd gynnal trafodaethau pellach efo'r undebau llafur cydnabyddedig ynglŷn a threfniadau i'r dyfodol, gyda golwg i adrodd ymhellach ar yr argymhellion ym Mehefin eleni.

5. UNRHYW YMGYNGHORIAD A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Y Swyddog Monitro

Fe nodir yn arddodiad fod yr argymhelliad yma yn deillio o gais gan y Cyngor Llawn ar y 7fed o Hydref i'r Cabinet ystyried dynodi diwrnod o wyliau staff ar Ddydd Gwyl Dewi. Gan fod penderfyniad o'r fath yn fater Cabinet nid oes unrhyw reidrwydd gweithredu y penderfyniad Cyngor yma ac mae'n rhaid i'r Cabinet roi ystyriaeth briodol i'r hyn a argymhellir. Amlygir y rhesymeg am gynnig un tro sydd yn cydnabod fod gofynion ymgynghori a thrafod pellach ar gyfer sefydlu unrhyw drefniant parhaol petai dymuniad. Rwy'n fodlon fod yr argymhelliad yn briodol.

Y Pennaeth Cyllid

Gallaf gadarnhau fod swyddogion yr Adran Gyllid wedi cynorthwyo awdur yr adroddiad i adnabod y costau byddai'r Cyngor yn eu hwynebu wrth ddynodi Dydd Gŵyl Ddewi yn ddiwrnod o wyliau i'r gweithlu ac rwyf yn fodlon fod yr wybodaeth ariannol a nodir yn yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o'r amcangyfrifon hynny.

Mae adroddiad *Cyllideb Refeniw 2021/22 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2021*, sydd yn eitem ar wahân ar raglen y cyfarfod yma, yn nodi fod y pwysau ar nifer o gyllidebau corfforaethol eu natur ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd eleni a ceisir penderfyniad i drosglwyddo'r tanwariant net ar y cyllidebau hyn i Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol. Byddai'r trosglwyddiad yma, petai'r Cabinet yn ei ganiatáu, yn sylweddol fwy na chostau dynodi Dydd Gŵyl Ddewi yn ddiwrnod o wyliau i'r gweithlu. Byddai felly yn briodol a rhesymol i ddigolledu adrannau fyddai'n gweld cynnydd un-tro yn eu costau fel canlyniad i'r penderfyniad hwn allan o'r Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol, fel bo'r angen yn codi. Ar y llaw arall, petai'r Cabinet yn penderfynu peidio trosglwyddo'r tanwariant byddai hwnnw yn parhau ar gael i'w ddefnyddio i'r pwrpas yma

Cadeirydd y Cyngor
Chairman of the Council
Y Cyngorydd / Councillor Simon Glyn

Gofynnwch am/Ask for: **Eirian Roberts**
 (01286) 679018 Ein Cyf / Our Ref: ER
 (01286) 671072 Eich Cyf / Your Ref:
E-bost / E-mail: eirianroberts3@gwynedd.llyw.cymru

Y Gwir Anrhydeddus Kwasi Kwarteng, AS
Ysgrifennydd Gwladol Dros Fusnes, Ynni a Strategaeth
Ddiwydiannol
1 Victoria Street
Llundain. SW1H 0ET

17 Tachwedd, 2021

Annwyl Mr Kwarteng,

Hoffwn ddwyn eich sylw at y cynnig canlynol a fabwysiadwyd yn unfrydol mewn cyfarfod diweddar o Gyngor Gwynedd:-

“PENDERFYNWYD:-

- Bod y Cyngor yn gofyn i'r Cabinet ystyried dynodi Dydd Gŵyl Ddewi yn swyddogol drwy roi diwrnod o wyliau i'w gweithlu er dathlu Diwrnod ein Nawddsant ar Fawrth 1af 2022 a phob blwyddyn o hynny ymlaen.**
- Bod y Cyngor yn galw ar Lywodraeth San Steffan i ddatganoli i Lywodraeth Cymru y grym iddynt fedru creu gwyliau banc i Gymru (drwy'r Banking and Financial Dealings Act 1971) – yn yr un modd ag yw'r drefn eisoes yn Yr Alban a Gogledd Iwerddon.”**

Gosododd y cynigydd y cyd-destun i'w gynnig gan olrhain rhywfaint o hanes Dewi Sant, nawddsant Cymru, a'i arwyddocâd i'r Cymry, gan hefyd bwysleisio mai diben y cynnig oedd ceisio adfer rhywfaint o hunan-barch o ran ein arwahanrwydd a'n hunaniaeth fel cenedl.

Roedd rhai o'r sylwadau a wnaed yn ystod y drafodaeth yn cynnwys:-

- Y cytunid yn llwyr â'r egwyddor, a chefnogid yr alwad i sefydlu Dydd Gŵyl Dewi fel gŵyl banc yng Nghymru.
- Ei bod yn warthus ac yn embaras bod yr hawl i greu gwyliau banc wedi'i roi i Lywodraeth yr Alban ac i Lywodraeth Gogledd Iwerddon, ond nid i Lywodraeth Cymru.
- Ei bod yn sarhad ar y Cymry ers canrifoedd nad oes gennym fel gwlad yr hawl i ddathlu gŵyl ein nawddsant. Y ddadl o hyd yw'r gost, ond mae gŵyl banc yn hwb anhygoel i economi cefn gwlad.
- Bod dyletswydd ar unrhyw un sy'n byw yng Nghymru i gefnogi ein nawddsant, waeth beth yw eu cefndir a'u traddodiad.

Edrychaf ymlaen at dderbyn eich ymateb i'r cynnig hwn fel y gallaf adrodd yn ôl i gyfarfod nesaf y Cyngor.

Yn gywir,

Y Cyngorydd Simon Glyn
Cadeirydd y Cyngor

Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd LL55 1SH
01766 771000
www.gwynedd.llyw.cymru

CYFIEITHIAD O YMATEB LLYWODRAETH SAN STEFFAN I LYTHYR
CADEIRYDD Y CYNGOR

10 o Ragfyr, 2021

Annwyl Gynghorydd Glyn,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 17 Tachwedd at y Gwir Anrhydeddus Kwasi Kwarteng AS, ynglŷn a'r cynnig i gydnabod Dydd Gŵyl Ddewi yn ffurfiol fel gŵyl banc yng Nghymru. Rwyf yn ymateb gan bod y mater yn disgyn o fewn fy mhortffolio gweinidogol.

Tra ein bod yn gwerthfawrogi bod pobl Cymru eisiau dathlu eu nawdd sant, mae mwy o bobl yn gweithio ar draws y ffin rhwng Cymru a Lloegr nag oes rhwng yr Alban a Lloegr. Gallai'r integreiddio agosach hyn arwain at amharu mwy ar fusnes. Pe byddai ganddom wyliau banc ar wahân yng Nghymru a Lloegr, mae'n anodd rhagweld yr effaith a fyddai hynny yn ei gael ar weithwyr a busnesau.

Tra byddai gŵyl banc ychwanegol o fudd i rai cymunedau a sectorau, byddai'r gost o ŵyl banc ychwanegol i'r economi yn parhau'n sylweddol. Mae asesiad a wnaed yn dilyn yr ŵyl banc ychwanegol ar gyfer y Jiwili Diemwnt yn 2012 yn arddangos (ar draws y DU yn ei gyfarwydd) bod y gost i'r economi o'r ŵyl banc ychwanegol hwnnw oddeutu £1.2 biliwn.

Mae pob setliad datganoli unigol wedi'i datblygu gan ystyried y cefndir o'r gwahanol hanes a'r systemau economaidd, cymdeithasol, diwylliannol a chyfreithiol. Mae gwahanol ffactorau angen ystyriaethau ar wahân. Nid yw'r hyn sy'n gweithio mewn un lle yn gweithio mewn man arall pob tro ac ni ddylem dybio mai datganoli yw y datrysiad cywir oherwydd ei fod wedi'i ddatganoli mewn man arall.

Am y rheswm hwn, nid oes gan y Llywodraeth gynlluniau cyfredol i newid y trefniadau sydd wedi'u hen sefydlu a'u derbyn ar gyfer gwyliau banc yng Nghymru.

Mae Llywodraeth y DU yn parhau'n ymrwymedig i gyd-weithio hefo pob un o'r Llywodraethau Datganoledig er mwyn sicrhau bod sefydliadau'r DU yn gweithio ar y cyd fel un DU. Rydym yn gwerthfawrogi'r gweithio agos parhaus efo Llywodraeth Cymru tra hefyd yn parchu ei natur datganoledig, er mwyn sicrhau ein bod yn adeiladu economi gref a mentrus ar draws y Deyrnas Unedig.

Diolch eto am roi'r amser i ysgrifennu ataf.

Yn gywir,

PAUL SCULLY AS

Gweinidog ar gyfer Busnesau Bach, Defnyddwyr a Marchnadoedd Llafur
Gweinidog dros Lundain

ADRODDIAD I'R CABINET 18 IONAWR 2022

Aelod Cabinet: Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Cyllideb Refeniw 2021/22 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2021

Swyddog cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

1. Y penderfyniad a geisir

Gofynnir i'r Cabinet:

- Dderbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd 2021 o'r Gyllideb Refeniw, ac ystyried y sefyllfa ariannol ddiweddaraf parthed cyllidebau pob adran / gwasanaeth.
- Nodi fod effaith ariannol Covid yn parhau yn 2021/22, sydd yn gyfuniad o gostau ychwanegol, colledion incwm a llithriad yn y rhaglen arbedion, gan fod y Cyngor wedi rhoi blaenoriaeth i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd mewn ymateb i'r argyfwng.
- Nodi fod cyfundrefn cymorth Covid Llywodraeth Cymru drwy gronfa caledi yn parhau, ond nad yw'n cyfarch gorwariant oherwydd llithriad yn y rhaglen arbedion.
- Nodi fod gorwariant sylweddol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol eleni.
- Cymeradwyo'r argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u hegluro yn **Atodiad 2**).
 - Ar gyllidebau Corfforaethol, fod:
 - Tanwariant o (£20k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei neilltuo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf.
 - Tanwariant net o (£1,846k) ar gyllidebau Corfforaethol yn mynd i Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol i gynorthwyo i wynebu'r heriau ariannol sydd yn wynebu'r Cyngor yn arbennig felly o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

2. Cyflwyniad / Cefndir

Cyfrifoldeb y Cabinet yw cymryd camau, fel bo angen, er mwyn sicrhau rheolaeth briodol dros gyllidebau'r Cyngor (e.e. cymeradwyo trosglwyddiadau sylweddol neu gyllideb ychwanegol).

Cyflwynir yr adroddiad ddiwedd Tachwedd yma ar yr adolygiad diweddaraf o gyllideb refeniw'r Cyngor am 2021/22, ac amlinellir crynhoed o'r sefyllfa fesul Adran yn **Atodiad 1**. Mae'r rhagolygon presennol yn awgrymu y bydd yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Priffyrdd yn Bwrdeistrefol yn gorwario ar ddiwedd y flwyddyn tra bod gweddill adrannau'r Cyngor yn gweithredu o fewn eu cyllideb.

Yn **Atodiad 2**, rhoddir manylion pellach yn ymwneud â'r prif faterion a'r penawdau cyllideb ble rhagwelir gwahaniaethau sylweddol, ynghyd ag argymhellion penodol lle'n briodol.

3. Covid

Fel yr ydym eisoes wedi adrodd i Gabinet, mae effaith ariannol yr argyfwng Covid wedi bod yn sylweddol i'r Cyngor, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol ynghyd â cholledion incwm, oedd werth dros £20 miliwn yn 2020/21 ac yn £10.4 miliwn hyd yn hyn eleni. Gweler y manylion yn **Atodiad 3**.

Yn dilyn i Lywodraeth Cymru sefydlu cronfa caledi tuag at ddigolledu costau a cholledion incwm Awdurdodau Lleol, yng Ngwynedd mae ceisiadau misol gwerth £8.4 miliwn wedi eu cyflwyno i Lywodraeth Cymru, i ddigolledu'r Cyngor am y gwariant ychwanegol am y cyfnod hyd at ddiwedd Tachwedd, gyda chyllid o £5.5 miliwn eisoes wedi ei dderbyn.

O ran y colledion incwm, roedd gwerth y cais am hanner cyntaf y flwyddyn dros £1.7 miliwn, gyda £1.4 miliwn eisoes wedi ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru.

4. Sefyllfa Arbedion

Yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa arbedion, ymddengys fod dros £32.8 miliwn sef 94% o'r cynlluniau arbedion diwygiedig ers 2015 bellach wedi eu gwireddu. Heb amheuaeth bu oediad mewn gwireddu rhai cynlluniau arbedion o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

Gwelwyd fod yr oediad mewn gwireddu arbedion amlycaf gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant gyda chynlluniau gwerth £855k, tra bod £666k gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol.

5. Adrannau'r Cyngor

Yr hyn sydd yn amlwg iawn eleni yw'r pwysau sylweddol sydd yn wynebu'r maes gofal oedolion a'r maes gwastraff, tra bod dyraniad adnodd ychwanegol a dileu cynlluniau arbedion yn golygu rhagolygon sefyllfa ariannol gytbwys gan yr Adran Plant a Theuluoedd. Mae'r prif faterion o fewn yr adrannau fel a ganlyn:

5.1 Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Rhagwelir gorwariant o £995k eleni gyda methiant i gyflawni arbedion gwerth £855k yn ffactor amlwg o'r gorwariant. Y prif feysydd gorwariant yw gwasanaethau pobl hŷn, anabledau dysgu a gofal cymunedol. Mae effaith Covid wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant unwaith eto eleni gyda gwerth dros £3 miliwn eisoes wedi ei hawlio gan Lywodraeth Cymru tuag at y costau ychwanegol am y cyfnod hyd at ddiwedd Tachwedd.

Bydd yr Aelodau Cabinet yn cofio iddynt ganiatáu gwerth dros £1.6 miliwn o fidiau ar gyfer pwysau cynyddol ar gyllideb 2021/22 gan gynnwys i'r maes Anabled Dysgu, Pobl Hŷn ac Anabled Corff.

5.2 Adran Plant a Theuluoedd

Yn dilyn i'r Cyngor ddyrannu £1.8 miliwn o arian ychwanegol i'r Adran Plant a Theuluoedd yng nghylch cyllidebu 2021/22 ar gyfer cwrdd â'r pwysau cynyddol, ynghyd â dileu gwerth £1.1 miliwn o gynlluniau arbedion nad oedd yn gwireddu, mae'r rhagolygon ariannol ar hyn o bryd yn addawol iawn, gyda tanwariant o £113k yn cael ei ragweld.

Yr ystadegau diweddaraf yn cadarnhau fod y pwysau mewn gwahanol feysydd yn is na lefelau 2020/21, ond fod gorwariant yn parhau yn y maes Arbenigol/Derwen ac Ôl-16.

5.3 Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Y maes bwrdeistrefol yn parhau i fod yn gorwario gyda'r problemau amlycaf yn y maes casglu a gwaredu gwastraff. Mae'r adran yn cael trafferthion gwireddu arbedion gwerth £666k mewn nifer o feysydd. Mae'r adran hefyd wedi wynebu costau ychwanegol sylweddol yn ymwneud â Covid i gydymffurfio efo'r rheolau, gyda Llywodraeth Cymru eisoes wedi digolledu hyd at ddiwedd Hydref, ac rydym yn ffyddiog y bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i'n digolledu am y costau ychwanegol am weddill y flwyddyn.

5.4 Byw'n Iach

Yn ystod 2020/21 gwelwyd goblygiadau'r argyfwng ar gwmni Byw'n Iach gyda cholled ariannol sylweddol oedd bron i £2.7 miliwn am y flwyddyn ariannol. Llwyddwyd i adennill y golled ariannol yn ei gyfanrwydd drwy hawlio drwy'r Gronfa Caledi Llywodraeth Cymru ynghyd â'r cynllun Saib Swyddi (Ffyrlo).

O ran y rhagolygon eleni, bydd hawliadau gwerth oddeutu £1.4 miliwn yn cael eu hawlio gan y Llywodraeth am y cyfnod hyd at ddiwedd Tachwedd, gyda'r disgwyliad y bydd y gefnogaeth ariannol gan y Llywodraeth yn parhau am weddill y flwyddyn ariannol. Felly, er y bu adroddiad i'r Cabinet 9 Mawrth 2021, oedd yn nodi fod y Cyngor yn tanysgrifennu'r golled i Byw'n Iach, nid yw'n ymddangos y bydd y golled yn disgyn ar y Cyngor eleni.

5.5 Corfforaethol

Rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2021/22 yn gyfrifol am gynnyrch treth ychwanegol a hefyd yn gyfrifol am y tanwariant ar Ostyngiadau Treth Cyngor. Y pwysau ar nifer o gyllidebau ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd eleni.

6. Casgliad Cyffredinol

Unwaith eto eleni, mae effaith ariannol Covid yn amlwg iawn ar y ffigyrau, gyda methiant i wireddu arbedion yn ffactor amlwg gan y ddwy adran sydd yn gorwario fwyaf sef yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol. Mae sefyllfa ariannol y Cyngor yn cael ei fantoli o ganlyniad i danwariant gan y mwyafrif o'r adrannau ynghyd â chyllidebau Corfforaethol.

7. Camau nesaf ac amserlen

Bydd y cyfrifwyr yn parhau i hawlio am y costau ychwanegol a'r colledion incwm perthnasol i Covid gan Lywodraeth Cymru.

Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet 18 Mai 2022 ar sefyllfa diwedd y flwyddyn ariannol 2021/22.

Barn yr aelod lleol

Dim yn berthnasol

Barn y swyddogion statudol

Y Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o ran priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Atodiad 1 - Crynhoad o sefyllfa net cyllidebau'r adrannau

Atodiad 2 - Manylion y cyllidebau a'r gwahaniaethau sylweddol

Atodiad 3 - Grant gan y Llywodraeth yn Sgîl Argyfwng Covid

Cyllideb Refeniw 2021/22 - Crynhoad o'r sefyllfa fesul Adran

	Adolygiad Diwedd Tachwedd				Amcan Sefyllfa Diwedd Awst 2021/22 £ '000
	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Addasiadau a Argymhellir	Amcan Gor/ (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	
	£'000	£ '000	£'000	£ '000	
Oedolion, Iechyd a Llesiant	57,875	995	0	995	1,370
Plant a Theuluoedd	19,304	(113)	0	(113)	(36)
Addysg	98,048	(54)	0	(54)	(89)
Economi a Chymuned	5,043	(86)	0	(86)	(203)
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	25,671	862	0	862	982
Amgylchedd	3,691	(178)	0	(178)	(228)
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(130)	5	0	5	(30)
Tai ac Eiddo	5,567	(306)	0	(306)	(175)
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,073	(87)	0	(87)	(94)
Cefnogaeth Gorfforaethol	6,984	(83)	0	(83)	(92)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	6,567	(56)	0	(56)	(62)
Cyllidebau Corfforaethol <i>(Gwahaniaethau yn unig)</i>	*	(1,866)	1,866	0	0
Cyfansymiau (net)	230,693	(967)	1,866	899	1,343

Trosglwyddiad i Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol 1,846

Trosglwyddiad i Gronfa Ariannu'r Rhaglen Gyfalaf 20

1,866

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>Gwasanaethau Oedolion</u>						
Gwasanaethau Pobl Hŷn						
Preswyl a Nyrsio - Cartrefi	15,957	15,067	(890)	0	(890)	(825)
Gofal Cartref	7,451	8,084	633	0	633	616
Eraill	(123)	690	813	0	813	905
	23,285	23,841	556	0	556	696
Gwasanaethau Anabledd Corff	2,531	2,486	(45)	0	(45)	(165)
Gwasanaethau Anabledd Dysgu	21,379	21,890	511	0	511	724
Gwasanaethau Iechyd Meddwl	3,629	3,844	215	0	215	(2)
Gwasanaethau Eraill (Oedolion)	3,264	3,185	(79)	0	(79)	88
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Oedolion</u>	54,088	55,246	1,158	0	1,158	1,341
<u>Gwasanaethau Darparu (dangos cyllideb net)</u>						
Gofal Preswyl	(54)	(353)	(299)	0	(299)	(371)
Gofal Dydd	(2)	(140)	(138)	0	(138)	(131)
Gofal Cymunedol	223	765	542	0	542	640
Eraill	(4)	(17)	(13)	0	(13)	(16)
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Darparu</u>	163	255	92	0	92	122

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>Gwasanaethau Eraill</u>						
Gwasanaethau Canolog Adrannol (<i>gan gynnwys arbedion yr Adran</i>)	3,424	3,573	149	0	149	236
Gwariant Ychwanegol Gweithlu Gofal Sgïl Covid 19	200	125	(75)	0	(75)	0
Defnydd Cronfa Tanwariant yr Adran	0	(329)	(329)	0	(329)	(329)
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Eraill</u>	3,624	3,369	(255)	0	(255)	(93)
<u>Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant</u>	57,875	58,870	995	0	995	1,370

Oedolion, Iechyd a Llesiant

Gwasanaethau Pobl Hŷn - lleihad yn y galw am breswyl a nyrsio ac er y bu llai o alw am Ofal Cartref y llynedd yn sgil Covid, galw cynyddol yn amlwg eleni. Yn 'Eraill' gorwariant ar Lety Cefnogol gyda chostau cynllun Hafod y Gest ac Awel y Coleg yn gyfrifol am gyfran sylweddol o'r gorwariant perthnasol, bu cynnydd hefyd yn y nifer pecynnau taliadau uniongyrchol a thrafferthion gwireddu arbedion.

Gwasanaethau Anabledd Corff - Achos newydd preswyl a nyrsio a phwysau cynyddol ar lety cefnogol ond lleihad yn y galw am ofal cartref.

Gwasanaethau Anabledd Dysgu - achosion newydd costus yn llety cefnogol a phwysau cynyddol ar daliadau uniongyrchol sydd yn cael ei leihau gan arian un-tro eleni.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - pwysau cynyddol ar breswyl a nyrsio a chynlluniau cefnogol.

Gwasanaethau Darparu - staffio uwchlaw lefel y gyllideb a cholled incwm yn faterion yn Gofal Cymunedol, tra fod trosiant staff wedi arwain at danwariant mewn nifer o gartrefi pobl hŷn ac oblygiadau Covid wedi amharu ar ddarpariaeth Gofal Dydd ac felly yn tanwario.

Gwasanaethau Canolog Adrannol - rhai cynlluniau arbedion yn parhau heb eu gwireddu ond yr effaith yn cael ei leihau gan drosiant staff a derbyniad grant.

Cyllideb 2021/22 - eleni, bu i'r adran dderbyn gwerth dros £1.6 miliwn o fidiau ar gyfer pwysau cynyddol ar y gyllideb 2021/22 gan gynnwys i'r maes Anabledd Dysgu, Pobl Hŷn ac Anabledd Corff.

Gwariant / Grant Covid19 - mae effaith Covid wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant unwaith eto eleni gyda dros £3 miliwn eisoes wedi ei hawlio gan Lywodraeth Cymru at y pwysau ychwanegol hyd at ddiwedd Tachwedd.

Arbedion - mae methiant i gyflawni arbedion yn ffactor amlwg yng ngorwariant yr adran gyda gwerth £855k yn parhau heb eu gwireddu.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Plant a Theuluoedd	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth Gwasanaeth	591	573	(18)	0	(18)	(13)
Gweithredol	2,082	2,257	175	0	175	147
Lleoliadau						
Lleoliadau All-Sirol	4,701	4,568	(133)	0	(133)	(196)
Maethu Drwy Asiant	1,633	1,517	(116)	0	(116)	(129)
Maethu Mewnol	2,406	2,435	29	0	29	80
Gwasanaethau Cefnogol ac Eraill	1,688	1,651	(37)	0	(37)	(52)
	10,428	10,171	(257)	0	(257)	(297)
Ôl-16	1,238	1,303	65	0	65	116
Arbenigol/Derwen	1,826	2,089	263	0	263	259
Cyfiawnder Ieuenctid	252	215	(37)	0	(37)	(37)
Blynyddoedd Cynnar	137	83	(54)	0	(54)	(35)
Ieuenctid	889	707	(182)	0	(182)	(150)
Eraill	1,861	1,793	(68)	0	(68)	(26)
Cyfanswm Plant a Theuluoedd	19,304	19,191	(113)	0	(113)	(36)

Plant a Theuluoedd

Yn dilyn dyrannu dros £1.8m o arian ychwanegol i'r adran ar gyfer 2021/22 ynghyd â dileu gwerth £1.1 miliwn o arbedion, y rhagolygon eleni o ganlyniad yn llawer mwy addawol gyda thanwariant yn cael ei ragweld erbyn diwedd y flwyddyn.

Gweithredol - gorwariant ar gynlluniau cefnogol, ond sydd islaw'r lefelau a welwyd cyn cyfnod y Covid, ynghyd â gorwariant ar gostau staff.

Lleoliadau - dyraniad bid a dileu arbedion wedi cael effaith sylweddol ar y maes yma sydd wedi bod yn gorwario'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Er y gwelwyd 5 achos lleoliad all-sirol newydd eleni, y nifer cyfartalog lawr i 21.7 o'i gymharu â 22 ar gyfer 2020/21. Y niferoedd cyfartalog hefyd i lawr ar gyfer maethu drwy asiant sydd yn 31.5 eleni i gymharu gyda 33.4 yn 2020/21. Yn Maethu Mewnol, rhagwelir gorwariant ynghlwm â'r cynllun Tâl am Sgiliau a'r Cynllun Aros Ymlaen.

Ôl-16 - y maes yma wedi bod yn destun bid gwerth £100k eleni sydd wedi cynorthwyo i leihau y pwysau ar y gyllideb sydd yn deillio o effaith flwyddyn lawn achosion.

Arbenigol/Derwen – effaith cynnydd yn y galw am gynlluniau cefnogol a chefnogaeth arbenigol dros y blynyddoedd diwethaf yn gyfrifol am y gorwariant, ynghyd â newid yn y pwyslais o ran sut mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu, gyda phwysau cynyddol ar daliadau uniongyrchol yn amlwg bellach.

Cyfiawnder Ieuencid - trosiant staff yn golygu bod tanwariant ar y pennawd yma.

Blynyddoedd Cynnar – defnydd cynyddol o grantiau yn cyllido gwariant craidd a derbyniad grantiau yn y maes gofal plant yw'r rhesymau am y tanwariant.

Ieuencid – derbyniad grant uwch eleni yn erbyn gwariant craidd ynghyd â thanwariant yn dilyn ail foddelu'r gwasanaeth. Gweithgaredd y gwasanaeth wedi ei amharu gan effaith Covid ac felly llai o wariant o ganlyniad.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Addysg	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion Datganoledig	82,309	82,309	0	0	0	0
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	(813)	(1,122)	(309)	0	(309)	(313)
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol						
Cludiant	5,518	5,619	101	0	101	262
Gwasanaeth Atodol	461	839	378	0	378	177
Eraill	3,324	3,289	(35)	0	(35)	(51)
	9,303	9,747	444	0	444	388
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	2,240	2,088	(152)	0	(152)	(129)
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad	5,009	4,972	(37)	0	(37)	(35)
Cyfanswm Addysg	98,048	97,994	(54)	0	(54)	(89)

Addysg

Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion - cyfuniad o dderbyniadau grantiau, trosiant staff, cwtagi ar wariant a lleihad yn y galw ar rai cyllidebau yn gyfrifol am y tanwariant.

Cludiant - Er fod £291k o arian ychwanegol wedi ei ddyrannu i'r maes yma ar gyfer 2021/22, mae'r amcangyfrifon diweddaraf yn awgrymu £164k o orwariant ar Gludiant Tacsis eleni. Gwelwyd pwysau ychwanegol ar y gyllideb yn dilyn i gyrsiau addysgol y Grŵp Llandrillo Menai gael eu symud i Llangefni ynghyd â chynnydd am y galw am dacsis ar gyfer disgyblion ysgolion arbennig Hafod Lon a Phendalar. Derbyniad grant a thanwariant un-tro ar fysis ysgolion eleni yn lleihau'r gorwariant a adroddir.

Mae'r maes Cludiant wedi bod yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant, gyda'r angen am waith pellach gan yr Adran Addysg a'r Adran Amgylchedd yn parhau, fel bod modd manteisio ar gyfleoedd effeithlonrwydd.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Gwasanaeth Atodol - gorwariant staff, colledion incwm prydau ysgol ac am yr elfen gofal o'r clybiau brecwast. Gofynion glanhau ychwanegol ysgolion cysylltiedig â Covid hefyd yn amlwg, gyda chyfran o'r colledion incwm a'r gwariant ychwanegol perthnasol yn cael eu hawlio gan Lywodraeth Cymru.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Eraill - llai o alw ar nifer o gyllidebau amrywiol.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth - derbyniad grant a thanwariant ar nifer o benawdau amrywiol o'r gyllideb.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o swyddi gwag a thanwariant ar nifer o benawdau amrywiol, tra fod amgylchiadau yn ymwneud ag un ganolfan benodol yn parhau ac yn gyfrifol am orwariant o £223k.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD						
Adran Economi a Chymuned	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	375	375	0	0	0	0
Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau	374	432	58	0	58	12
Morwrol a Pharciau Gwledig	438	222	(216)	0	(216)	(251)
Cytundebau Hamdden	1,078	1,099	21	0	21	25
Rhaglenni Chwaraeon	32	32	0	0	0	0
Rhaglenni Datblygu Economiadd	(77)	(23)	54	0	54	0
Marchnata a Digwyddiadau	288	302	14	0	14	0
Llyfrgelloedd Gwynedd	1,627	1,571	(56)	0	(56)	(33)
Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd	908	947	39	0	39	44
Cyfanswm Economi a Chymuned	5,043	4,957	(86)	0	(86)	(203)

Economi a Chymuned

Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau - gwariant ychwanegol un-tro ar raglenni adfywio eleni.

Morwrol a Pharciau Gwledig - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y rhagolygon tanwariant gan gynnwys trosiant staff, rhagori ar incwm yn Hafan Pwllheli, yn sgil y nifer cynyddol o dwristiaid i'r ardal ac felly yn y galw am angorfeydd yn dilyn llacio'r cyfyngiadau Covid dros gyfnod yr haf. Gwelwyd hefyd fod incwm y traethau yn rhagori'r targedau incwm yn dilyn tymor prysur o ran twristiaid i'r ardal.

Cytundebau Hamdden - trosglwyddwyd y ddarpariaeth hamdden i Cwmni Byw'n Iach ar 1 Ebrill 2019, ond fod cyfrifoldeb am gostau rhedeg yr eiddo yn aros efo'r Cyngor, o'r tafluniadau diweddaraf rhagwelir y bydd gorwariant o £21k erbyn diwedd y flwyddyn.

Gan fod Covid wedi amharu ar allu'r canolfannau hamdden i agor ac ar ddarpariaeth gwasanaeth, felly wedi cael effaith ar y gallu i gynhyrchu incwm, mae cais am arian i ddigolledu Byw'n Iach am gostau ychwanegol a cholled incwm Covid gan Lywodraeth Cymru yn £1.4 miliwn hyd at ddiwedd Tachwedd 2021 (£2.7 miliwn yn 2020/21).

Rhaglenni Datblygu Economaidd - gwariant ychwanegol ar amrywiol gynlluniau eleni.

Llyfrgelloedd Gwynedd - swyddi gwag a throsiant staff sydd bennaf gyfrifol am y tanwariant.

Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd - sgil effaith Covid wedi amharu ar y lefelau incwm, bu llithriad yn amserlen agor Neuadd Dwyfor yn dilyn y gwaith adnewyddu, sydd yn ei dro wedi arwain at ddiffyg incwm eleni. Problemau yn parhau yn Storiell gyda rhagolygon o ddiffyg o £42k erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Prifffyrdd (cynnwys Cefnffyrdd)	9,990	9,842	(148)	0	(148)	(65)
Gwasanaethau Peirianeg	468	577	109	0	109	136
Gwasanaethau Bwrdeistrefol						
Gwastraff	11,135	11,831	696	0	696	663
Eraill	4,078	4,283	205	0	205	248
Cyfanswm Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	25,671	26,533	862	0	862	982

Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (gan gynnwys Cefnffyrdd)

Gwasanaethau Prifffyrdd - rhagwelir tanwariant ar benawdau amrywiol o'r gyllideb ynghyd â chynnydd mewn incwm sydd yn cynorthwyo i gwrthbwyo'r oediad i wireddu cynlluniau arbedion.

Gwasanaethau Peirianeg - methiant i wireddu cynlluniau arbedion gan gynnwys arbedion teledu cylch cyfyng a phont Abermaw ond trafodaethau'n parhau i geisio datrysiaid.

Gwastraff - nifer o faterion yn gyfrifol am y gorwariant, ond yn bennaf ar gasglu gwastraff ac ailgylchu. Er fod yr adran wedi cymryd camau i newid shifftiau a threfniadau cylchdeithiau casglu gwastraff, bu oediad mewn gweithredu. Mae'r trefniadau newydd mewn grym yn Nwyfor ac Arfon ac yn weithredol ym Meirionnydd ers dechrau'r flwyddyn ariannol, felly costau trosiannol cysylltiedig â chostau staffio a salwch yn amlwg eleni. Cynnydd hefyd yn y nifer o dunelledd o wastraff ailgylchu a domestig a gesglir sydd yn gynnydd o 6% a 9% ers lefelau 2019. Ymhellach, rhagwelir orwariant ar gostau trin defnyddiau ailgylchu, costau fflyd a thrafferthion i wireddu arbedion.

Gwasanaethau Bwrdeistrefol Eraill - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o ffactorau gyda rhai o'r prif resymau yn cynnwys colledion incwm cynnal tiroedd, pwysau ychwanegol ar gyllidebau gwastraff masnachol, cyfleusterau cyhoeddus a glanhau strydoedd ac arbedion yn parhau heb eu darganfod.

Mae ardrawiad Covid19 wedi cael cryn effaith ar yr adran o ran gwariant ychwanegol a cholled incwm, gyda gwerth dros £1.3 miliwn eisoes wedi ei hawlio gan Lywodraeth Cymru eleni (£2.4m yn 2020/21).

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Amgylchedd	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth yr Adran	704	633	(71)	0	(71)	(82)
Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	391	393	2	0	2	145
Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth						
Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth)	391	112	(279)	0	(279)	(281)
Parcio a Gorfodaeth Parcio	(1,845)	(1,707)	138	0	138	(89)
Cludiant Integredig	1,827	1,992	165	0	165	150
	373	397	24	0	24	(220)
Cefn Gwlad a Mynediad	625	636	11	0	11	10
Gwarchod y Cyhoedd	1,598	1,454	(144)	0	(144)	(81)
Cyfanswm Amgylchedd	3,691	3,513	(178)	0	(178)	(228)

Amgylchedd

Rheolaeth - trosiant staff a thanwariant cyffredinol wedi arwain at arbedion un-tro ar y pennawd Rheolaeth.

Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu - y rhagolygon incwm wedi gwella ers yr adolygiad ddiwedd Awst yn dilyn i geisiadau sylweddol gael eu cyflwyno dros y misoedd diwethaf. Tanwariant ar amrywiol gyllidebau gan gynnwys rhybuddion statudol ac apeliadau.

Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth

Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth) - yn rhagori ar yr incwm ffioedd gwaith stryd, ynghyd â swyddi gweigion a thanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb.

Parcio a Gorfodaeth Parcio - diffyg incwm parcio sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gyllidebau amrywiol gan gynnwys costau cyflogi.

Cludiant Integredig - rhagwelir gorwariant ar gytundebau bysus cyhoeddus, gyda'r gwaith o gynnal adolygiad i edrych ar y ddarpariaeth wedi ail gychwyn bellach yn dilyn oediad o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

Gwarchod y Cyhoedd - cynnydd yn y niferoedd o swyddi gwag a rhagolygon o gynnydd mewn incwm wedi arwain at danwariant pellach. Llai o wariant ar nifer o benawdau'r gyllideb eleni gan gynnwys samplau bwyd a dŵr ac hysbysebu.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD						
Adran Ymgynghoriaeth	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianeg	(692)	(724)	(32)	0	(32)	(102)
Uned Systemau Traenio Cynaliadwy (SuDS)	0	0	0	0	0	0
Uned Rheoli Risg Llifogydd	584	584	0	0	0	29
Gwasanaeth Adeiladu	(22)	15	37	0	37	43
<u>Cyfanswm Ymgynghoriaeth</u>	(130)	(125)	5	0	5	(30)

Ymgynghoriaeth

Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianeg - nifer cynyddol o swyddi gwag sydd yn cael effaith negyddol ar lefelau incwm sydd yn cael eu hadennill ar gynlluniau gan sefydliadau allanol megis Cynghorau eraill a Llywodraeth Cymru.

Uned Rheoli Risg Llifogydd - gwelliant yn y rhagolygon gyda sefyllfa gytbwys bellach yn cael ei ragweld erbyn diwedd y flwyddyn.

Gwasanaeth Adeiladu - trosiant staff sydd yn arwain at ddiffyg cynhyrchu incwm.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Tai ac Eiddo	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	209	153	(56)	0	(56)	(33)
Gwasanaethau Tai						
Digartrefedd	1,105	1,072	(33)	0	(33)	53
Tai Sector Breifat	393	391	(2)	0	(2)	(5)
Eraill	398	363	(35)	0	(35)	(74)
	1,896	1,826	(70)	0	(70)	(26)
Gwasanaethau Eiddo						
Eiddo	3,479	3,338	(141)	0	(141)	(92)
Gofalu, Arlwyo a Glanhau	(17)	(56)	(39)	0	(39)	(24)
	3,462	3,282	(180)	0	(180)	(116)
Tai ac Eiddo	5,567	5,261	(306)	0	(306)	(175)

Tud. 34

Tai ac Eiddo

Rheolaeth - tanwariant o ganlyniad i drosiant staff a chostau hyfforddiant yn gyfrifol am y sefyllfa.

Gwasanaethau Tai - unwaith eto eleni yn Digartrefedd rhagwelir bwysau sylweddol ar y gwasanaeth Llety Dros Dro yn deillio o'r argyfwng Covid, o ran symud y digartref oddi ar y stryd. Disgwylir y bydd Llywodraeth Cymru yn digolledu'r Cyngor am gyfran sylweddol o'r £2.3 miliwn o wariant ychwanegol perthnasol. Pwysau arall amlwg eleni yw costau i gwrdd â chynnal a chadw'r Cynllun Lesu Tai preifat, gyda gwaith dal fyny efo'r ochr cynnal a chadw yn dilyn oediad yn sgil Covid. Yn gydamserol, tanwariant ar gostau staff yn Digartrefedd ac yn y maes Sipsiwn a Theithwyr dan 'Eraill'.

Gwasanaethau Eiddo - swyddi gwag a secondiadau sydd bennaf gyfrifol am y tanwariant a ragwelir ar yr ochr Eiddo, gyda chyfuniad o lai o wariant ar wasanaethau a chyflenwadau a rhagor o incwm yn y maes Gofalu, Arlwyo a Glanhau.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD						
Adrannau Canolog	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,073	1,986	(87)	0	(87)	(94)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	6,567	6,511	(56)	0	(56)	(62)
Cefnogaeth Gorfforaethol	6,984	6,901	(83)	0	(83)	(92)
Cyfanswm Adrannau Canolog	15,624	15,398	(226)	0	(226)	(248)

Adrannau Canolog

Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol - trosiant staff a swyddi gwag yn gyfrifol am y tanwariant gyda chyfran o'r tanwariant yn deillio o swydd wag y Cyfarwyddwr Corfforaethol.

Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth) - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y tanwariant, gan gynnwys tanwariant un-tro oherwydd swyddi gwag ynghyd â derbyniad incwm mewn nifer o feysydd.

Cefnogaeth Gorfforaethol - trosiant staff a rhagori ar incwm gan nifer o wasanaethau, er hyn, sgil effaith Covid wedi cael goblygiadau negyddol ar incwm mewnol yr Argraffdy, gyda rhagolygon o ddiffyg incwm o £70k erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Tanwariant ar wasanaethau a chyflenwadau ar draws yr adran hefyd yn cyfrannu at y sefyllfa tanwariant cyffredinol.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD						
Corfforaethol (Dim ond yn adlewyrchu y gwahaniaethau)	Cyllideb Arfaethedig 2021/22	Amcan Sefyllfa 2021/22	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treth Cyngor	*	*	(359)	359	0	0
Gostyngiadau Treth Cyngor	*	*	(332)	332	0	0
Costau Cyfalaf	*	*	(20)	20	0	0
Derbyniad Llog	*	*	0		0	0
Darpariaeth Gorfforaethol	*	*	(545)	545	0	0
Cyllidebau a Bidiau a ddychwelwyd	*	*	(463)	463	0	0
Eraill	*	*	(147)	147	0	0
Cyfanswm Corfforaethol	*	*	(1,866)	1,866	0	0

Corfforaethol

Treth Cyngor - hyd at ddiwedd Tachwedd, bu i Swyddfa'r Prisiwr ganiatau 305 eiddo i drosglwyddo o Dreth Cyngor i Drethi Annomestig (506 yn 2020/21, 397 yn 2019/20, 453 yn 2018/19). Er hyn, rhagwelir sefyllfa ffafriol o gynnyrch treth ychwanegol oherwydd rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2021/22. Mae £6.5m o Breimiwm Treth Cyngor wedi ei raglennu i'w dderbyn yn ystod 2021/22 i'w neilltuo i'w ystyried ar gyfer y Strategaeth Dai.

Gostyngiadau Treth Cyngor - lleihad yn y niferoedd sydd yn hawlio'r gostyngiad yng Ngwynedd o'i gymharu â 2020/21 ynghyd â gosod amcangyfrifon darbodus.

Costau Cyfalaf - polisi rheolaeth trysorlys presennol yn golygu gellid osgoi benthyca allanol sydd yn creu tanwariant yn erbyn y gyllideb costau cyfalaf. Awgrymir y dylid dargyfeirio'r tanwariant i gronfa i ddefnyddio i gynorthwyo gydag ariannu'r rhaglen gyfalaf.

Darpariaeth Gorfforaethol - oherwydd amgylchiadau ni fu y galw ar y ddarpariaeth mor uchel a'r hyn a ragwelwyd wrth osod y gyllideb.

Cyllidebau a Bidiau a ddychwelwyd ac Eraill - y pwysau ar nifer o gyllidebau ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd eleni.

Argymhellir fod (£20k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei neilltuo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf, gyda gweddill y tanwariant net ar gyllidebau Corfforaethol, sef (£1,846k) yn mynd i'r Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol i gynorthwyo i wynebu'r heriau ariannol sydd yn wynebu'r Cyngor yn arbennig felly o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

Grant gan y Llywodraeth yn Sgîl Argyfwng Covid

Atodiad 3

		Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru					Saib Swyddi (Furlough)				
		Digolledu Gwariant Ychwanegol			Digolledu Colled Incwm		Cyfraniad at Gyflogau				
Mis	Cais	Gwerth y Cais	Grant Wedi Dderbyn	Cais	Gwerth y Cais	Grant Wedi Dderbyn	Cais	Gwerth y Cais		Grant Wedi Dderbyn	
		Byw'n lach	Gweddill y Cyngor		Byw'n lach	Gweddill y Cyngor					
		£'000	£'000		£'000	£'000		£'000	£'000	£'000	£'000
Ebrill	1	483	474	1	1,020	811	1	116	5	116	5
Mai	2	811	760				2	35	5	35	5
Mehefin	3	824	823				3	26	4	26	4
Gorffennaf	4	1,434	1,088	2	687	567	4	27	3	27	3
Awst	5	787	733				5	26	2	26	2
Medi	6	891	808				6	16	2	16	2
Hydref	7	1,392	773	3	-	-	7				
Tachwedd	8	1,773	-				8				
CYFANSWM		8,395	5,459		1,707	1,378		246	21	246	21

UD. 38

Trosgolwg o'r Holl Geisiadau:

	Gwerth y Cais £'000	Grant Wedi Dderbyn £'000
CYFANSWM	10,369	7,105
Elfen Byw'n lach	1,147	1,092
Gweddill y Cyngor	9,222	6,013

Eitem 8

ADRODDIAD I'R CABINET 18 IONAWR 2022

Aelod Cabinet: Cyngorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Rhaglen Gyfalaf 2021/22 –
Adolygiad Diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2021)

Swyddog Cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

Penderfyniad a geisir

- Derbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2021) o'r rhaglen gyfalaf.
 - Cymeradwyo'r ariannu addasedig a gyflwynir yn rhan 4 o'r adroddiad, sef:
 - lleihad o £15,000 mewn defnydd o fenthyca,
 - cynnydd o £3,134,000 mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau,
 - cynnydd o £104,000 mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf,
 - cynnydd o £75,000 mewn defnydd o gyfraniadau refeniw,
 - lleihad o £1,000 mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf, a
 - cynnydd o £363,000 mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill.
-

1. Cyflwyniad / Crynodeb

Cyflwynir yr adroddiad technegol yma fel rhan o'r drefn adolygu cyllideb 2021/22. Prif ddiben yr adroddiad yw cyflwyno'r rhaglen gyfalaf ddiwygiedig, a chymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol. Mae crynodeb yn rhan 3 a rhan 4 o'r adroddiad, gyda'r argymhellion yn rhan 6:

Rhan 3: Dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £127.675m am y 3 blynedd 2021/22 – 2023/24.

Rhan 4: Ffynonellau ariannu'r cynnydd net oddeutu £3.660m ers yr adolygiad diwethaf.

Rhan 5: Manyllder grantiau ychwanegol ers sefydlu'r gyllideb wreiddiol.

Y Cabinet sydd wedi'u hawdurdodi i addasu'r rhaglen gyfalaf. Gofynnir am gymeradwyaeth i'r rhaglen arfaethedig (rhan 3) a'i ariannu (rhan 4).

Mae gweddill yr adroddiad er gwybodaeth.

2. Prif Gasgliadau

Y prif gasgliadau sydd yn codi o'r sefyllfa ddiwygiedig yw :

- Fod cynlluniau pendant mewn lle i fuddsoddi tua £52.1m yn 2021/22 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £27.4m (53%) ohono wedi'i ariannu trwy ddenu grantiau penodol.
- Mae effaith argyfwng Covid19 yn parhau ar y rhaglen gyfalaf ac i'w weld yn y ffigyrau a adroddir yn Atodiad C, gyda dim ond 37% o'r gyllideb sydd wedi ei wario hyd at ddiwedd Tachwedd eleni, o'i gymharu â 31% dros yr un cyfnod flwyddyn yn ôl a 51% ddwy flynedd yn ôl (2019/20, cyn amhariad Covid19).
- Mae £22.1m ychwanegol o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2021/22 i 2022/23 a 2023/24, ond ni achoswyd unrhyw golled ariannu i'r Cyngor ble gwelwyd cynlluniau yn llithro.

3. Rhaglen Gyfalaf 2021/22 i 2023/24

Gweler isod y rhaglen gyfalaf arfaethedig ddiwygiedig ar ddiwedd Tachwedd 2021.

ADRAN	ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD				CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF
	2021/22	2022/23	2023/24	CYFANSWM	
	£'000	£'000	£'000	£'000	
Addysg	8,999	14,909	4,310	28,218	2,664
Amgylchedd	13,748	1,019	121	14,888	(975)
Cefnogaeth Gorfforaethol	60	-	-	60	60
Cyllid	944	1,282	838	3,064	3
Economi a Chymuned	3,245	1,666	180	5,091	701
Tai ac Eiddo	8,920	21,250	6,929	37,099	(468)
Oedolion, Iechyd a Llesiant	3,383	3,361	625	7,369	2
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,785	482	-	2,267	35
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	9,273	5,995	3,134	18,402	167
Ymgynghoriaeth	1,834	7,013	42	8,889	1,471
Corfforaethol	-	1,828	500	2,328	-
CYFANSWM	52,191	58,805	16,679	127,675	3,660

4. Newidiadau i'r Ffynonellau Ariannu

Mae cynnydd o £3.660m yn y gyllideb ar gyfer y rhaglen gyfalaf dair blynedd ers yr adolygiad diwethaf. Nodir isod y ffynonellau ariannu arfaethedig ar gyfer hyn:

ARIANNU	ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD				CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF £'000
	2021/22	2022/23	2023/24	CYFANSWM	
	£'000	£'000	£'000	£'000	
Benthyca gyda chefnogaeth	8,164	6,610	6,610	21,384	-
Benthyca Arall	2,074	7,863	3,289	13,226	(15)
Grantiau a Chyfraniadau	27,423	11,843	247	39,513	3,134
Derbyniadau Cyfalaf	236	750	0	986	104
Refeniw Adrannol a Chorfforaethol	2,685	34	0	2,719	75
Cronfa Cyfalaf	843	9,345	204	10,392	(1)
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill	10,766	22,360	6,329	39,455	363
CYFANSWM	52,191	58,805	16,679	127,675	3,660

5. Grantiau Ychwanegol

Ers yr adolygiad diwethaf, ddiwedd Awst, llwyddodd y Cyngor i ddenu'r grantiau canlynol ychwanegol o £4,936k. Mae nifer o addasiadau gan gynnwys lleihad yn y defnydd o grantiau yn dod â chyfanswm y symudiad i £3,134k (gweler Atodiad A am fwy o fanylion) :

- £2,331k Grant Cynnal a Chadw Ysgolion
- £1,452k Grant Llywodraeth Cymru tuag at Atal Llifogydd
- £409k Grant Cronfa Symbyliad Economaidd
- £308k Grant Ysgolion Ganrif 21 – Gofal Plant Ysgol Trefferthyr
- £285k Grant Llywodraeth Cymru tuag at gynlluniau gwledig
- £151k Grantiau tuag at gynlluniau Morwrol a Pharciau Gwledig gan Lywodraeth Cymru

6. Argymhellion

Gofynnir i'r Cabinet:

- dderbyn y rhaglen gyfalaf ddiwygiedig ar gyfer 2021/22 i 2023/24, a
- cymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol (rhan 4 uchod).

7. Rhesymau Dros Argymell y Penderfyniad

Rhaid sicrhau trefniadau ariannu priodol ar gyfer cynlluniau'r Cyngor i wario ar gyfalaf, a rhaid i'r Cabinet gymeradwyo'r rhaglen gyfalaf a'r ffynonellau ariannu.

Mater o drefn yw ymgorffori ariannu trwy grant, ond hefyd mae angen delio gyda sefyllfaoedd lle bu newid rhwng blynyddoedd mewn proffil gwario a newid mewn gwerth cyfraniadau a derbyniadau cyfalaf.

Argymhellir yma gamau er mwyn sicrhau ffynonellau ariannu pendant am gynlluniau cyfalaf 2021/22 – 2023/24.

8. Ystyriaethau Perthnasol

Materion technegol ynghylch ariannu'r cynlluniau sydd gerbron ac mae ymhlygiadau a dadleuon eisoes wedi'u cyfarch wrth fabwysiadu'r cynlluniau cyfalaf unigol.

9. Camau Nesaf ac Amserlen

Gweithredu ar yr argymhellion i ariannu'r rhaglen.

Barn yr Aelod Lleol

Dim yn berthnasol.

Barn y Swyddogion Statudol**Y Swyddog Monitro:**

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau:

- Atodiad A: Prif newidiadau fesul ffynhonnell ariannu
 - Atodiad B: Symudiadau o 2021/22 i 2022/23
 - Atodiad C: Gwariant 8 mis cyntaf 2021/22
-

Manylion y Prif Newididau

Gweler isod y cynlluniau perthnasol sydd yn achosi'r prif newidiadau i'r ffynonellau ariannu ers yr adolygiad diwethaf :

	2021/22	2022/23- 2023/24
	£'000	£'000
Grantiau a Chyfraniadau		
• Grant Cynnal a Chadw Ysgolion (<i>Adran Addysg</i>).	2,331	
• Grant Ysgolion Ganrif 21 - Gofal Plant Ysgol Trefferthyr (<i>Adran Addysg</i>).	308	
• Grantiau Cronfa Symbyliad Economaidd (<i>Adran Economi a Chymuned; Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>).	409	
• Grantiau tuag at gynlluniau Morwrol a Pharciau Gwledig gan Lywodraeth Cymru (<i>Adran Economi a Chymuned</i>).	151	
• Grant Llywodraeth Cymru tuag at Gynlluniau Atal Llifogydd - grantiau ychwanegol ac yn cymryd lle elfen o'r ariannu Menter Benthycia Llywodraeth Leol (LGBI) (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>).	543	909
• Lleihau'r defnydd o'r grantiau o'r Gronfa Trafnidiaeth Lleol (LTF) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer nifer o wahanol gynlluniau (<i>Adran Amgylchedd</i>).	(1,154)	
• Lleihau'r defnydd o'r grantiau o'r Gronfa Teithio Llesol (ATF) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer nifer o wahanol gynlluniau (<i>Adran Amgylchedd</i>).	(106)	
• Grant Llywodraeth Cymru tuag at gynlluniau gwledig gan gynnwys tirweddau cynaladwy (<i>Adran Amgylchedd</i>).	285	
• Addasiad yn y cynllun ariennir trwy Grant Digartrefedd gyda Llywodraeth Cymru yn talu trydydd parti yn uniongyrchol yn hytrach na thrwy'r Cyngor (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>).	(530)	

Benthyciadau Arall		
• Cerbydau Priffyrdd a Bwrdeistrefol (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>).	(15)	
Derbyniadau Cyfalaf		
• Newid ariannu cyfatebol Canolfan Ailgylchu Llandygai (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>).	104	
Refeniw Adrannol a Chorfforaethol		
• Cyfraniadau Ysgolion tuag at gynlluniau (<i>Adran Addysg</i>).	26	
• Newid ariannu cyfatebol Canolfan Ailgylchu Llandygai a chynlluniau eraill (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>).	(93)	
• Cyfraniadau cyfatebol/ychwanegol tuag at amrywiol gynlluniau (<i>Adran Economi a Chymuned; Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant; Adran Tai ac Eiddo; Adran Cefnogaeth Gorfforaethol</i>).	142	
• Addasiad Technegol (<i>Corfforaethol</i>).	406	(406)
Cronfa Cyfalaf		
• Addasiad Technegol (<i>Corfforaethol</i>).	(406)	406
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill		
• Arian cyfatebol tuag at gynlluniau Parciau Gwledig (<i>Adran Economi a Chymuned</i>).	32	50
• Adnewyddu cerbydau ac offer (<i>Adran Plant a Theuluoedd; Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>).	175	
• Cyfraniadau tuag at amrywiol gynlluniau (<i>Adran Ymgynghoriaeth; Adran Tai ac Eiddo; Adran Cefnogaeth Gorfforaethol</i>).	102	

Manylion Ail-broffilio

Gweler isod y prif gynlluniau sydd wedi eu hail-broffilio ers y gyllideb wreiddiol:

	2021/22 £'000	2022/23 £'000
Cynlluniau Ysgolion (Ganrif 21 ac Eraill) (<i>Adran Addysg</i>)	(5,370)	5,370
Adfywio Tref a Glannau Caernarfon (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(140)	140
Cynlluniau Morwrol, Parciau Gwledig a Hamdden (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(366)	366
Cynllun Buddsoddiad Neuadd Dwyfor (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(114)	114
Cynllun Canolfan Integredig Maesgeirchen (<i>Adran Plant a Theuluoedd</i>)	(232)	232
Hwb Iechyd a Gofal Penygroes (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>)	(750)	750
Cynlluniau Sefydliadau Gofal Dydd Oedolion (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>)	(1,161)	1,161
Adnewyddu Cerbydau (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol; Adran Ymgynghoriaeth</i>)	(1,219)	1,219
Cynlluniau Bwrdeistrefol (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>)	(48)	48
Cynlluniau Atal Llifogydd (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>)	(5,816)	5,816
Cynlluniau Trafnidiaeth (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(176)	176
Gwelliannau Trefol (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(20)	20
Ail-wynebu Meysydd Parcio (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(219)	219
Pwyntiau Gwefru Cerbydau (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(356)	356
Systemau TG arbenigol Adran Amgylchedd (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(48)	48
Cynlluniau Grantiau ac Eraill Tai (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(2,210)	2,210
Cynlluniau Strategaeth Tai (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(6,187)	6,187
Cynlluniau Addasiadau Swyddfeydd (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(123)	123
Cynlluniau Cynnal a Chadw wedi eu cyfalafu (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(126)	126

Cynlluniau Rheoli Carbon y Cyngor (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(1,347)	1,347
Cynllun Gwaredu Asbestos (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(400)	400
Cynlluniau Ysgogi'r Economi ac Unedau Diwydiannol (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(2,925)	2,925
Uwchraddio'r System Ariannol (<i>Adran Cyllid</i>)	(14)	14
Adnewyddu Cyfarpar TG (<i>Adran Cyllid</i>)	(500)	500
Adnoddau Cynllun Asedau heb ddyrannu tan 22/23 (<i>Corfforaethol</i>)	(1,328)	1,328

Noder:

Ni fydd yr ail-broffilio uchod yn golygu unrhyw golled grant.

Mae amrywiol resymau dilys tu ôl i'r ail-broffilio mewn sawl achos, ond gall yr oedi cyn gweithredu'r cynlluniau yma olygu bod gwasanaethau yn ymdopi'n hirach gyda'r asedau presennol heb eu gwella.

Gwariant Cyfalaf 8 Mis Cyntaf 2021/22

CRYNODEB	RHAGLEN GYFALAF BLWYDDYN LAWN (adolygwyd Tachwedd) 2021/22 £'000	GWIR WARIANT 8 MIS HYD AT 30/11/2021 £'000
Addysg	8,999	3,496
Amgylchedd	13,748	3,752
Cefnogaeth Gorfforaethol	60	59
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	944	300
Economi a Chymuned	3,245	1,341
Tai ac Eiddo	8,920	4,525
Oedolion, Iechyd a Llesiant	3,383	1,014
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,785	448
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	9,273	4,335
Ymgynghoriaeth	1,834	119
Corfforaethol	-	-
CYFANSWM	52,191	19,389

Noder:

Mae'r gyfran sydd wedi'i wario eleni (37%) yn uwch na'r sefyllfa adeg yma'r llynedd (gwariant 8 mis 2020/21 yn 31%), ond yn is na dwy flynedd yn ôl (51% yn 2019/20, cyn amhariad Covid19).

ADRODDIAD I'R CABINET

Dyddiad	18 Ionawr 2022
Aelod Cabinet	Y Cyngorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid
Pwnc	Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion
Swyddog Cyswllt	Dewi Morgan, Pennaeth Cyllid

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Derbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2021/22 a blynyddoedd blaenorol.
- 1.2 Nodi bod effaith Covid19 wedi cyfrannu at lithriad yn y rhaglen arbedion, gan fod y Cyngor wedi rhoi blaenoriaeth i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd mewn ymateb i'r argyfwng.
- 1.3 Wrth baratoi cyllideb 2022/23, yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 3 o ran cynlluniau arbedion 2022/23:
 - cydnabod fod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni cynlluniau arbedion gwerth £489,750 gan eu dileu o'r gyllideb, sef
 - Adolygiad Dechrau i'r Diwedd (Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd) gwerth £279,750
 - Trosglwyddo meysydd chwarae i eraill (Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol) gwerth £210,000
 - symud y proffil cyflawni ar gyfer cynlluniau gwerth £1,290,250 i 2023/24 a blynyddoedd dilynol
 - nodi mai £595,000 yw gwerth arbedion y cynlluniau gweddilliol i'w tynnu o gyllideb 2022/23, fel a nodir yn Atodiad 3.

2. CYFLWYNIAD / CEFNDIR

- 2.1 Mae'r adroddiad yma yn adroddiad trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2021/22 a blynyddoedd blaenorol ac hefyd yn edrych ar gynlluniau arbedion sydd wedi eu cynllunio ar gyfer 2022/23.
- 2.2 Adroddir ar gynnydd yn erbyn cynlluniau arbedion sydd werth £966,720 yn 2021/22, ynghyd â'r arbedion sydd eto i'w cyflawni o flynyddoedd blaenorol, yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2021.
- 2.3 Bellach gellir adrodd fod cyfanswm o £32.8 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 94% o'r £34.8m gofynnol dros y cyfnod. Mae 45% o arbedion 2021/22 wedi eu gwireddu hyd yma a 19% pellach ar drac i gyflawni'n amserol eleni.

2.4 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. AIL-ASESU ARBEDION

3.1 Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Yn Ionawr 2021, adolygwyd y cynlluniau arbedion i asesu pa gynlluniau hanesyddol oedd bellach yn anghyraeddadwy, a lluniwyd rhaglen ddiwygiedig o arbedion ar gyfer 2021/22 yn dilyn cymryd camau i ddileu, llithro ac ail broffilio'r cynlluniau arbedion.

3.2 Mae'r tabl isod yn dangos gwerth yr arbedion a gafodd eu dileu neu eu gohirio i 2022/23:

Tabl 1: Arbedion wedi eu dileu neu eu gohirio i 2022/23

	Gohirio i 2022/23 £	Dileu £
Cynlluniau 2017/18 - 2020/21	1,037,750	848,040
Cynlluniau 2021/22	511,250	595,450
CYFANSWM	1,549,000	1,433,490

3.3 Yn dilyn o adolygiad o sefyllfa arbedion yr adrannau a gyflwynwyd i'r Cabinet 12 Hydref 2021, nodwyd fod gwireddu arbedion amlycaf gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Yn ystod Tachwedd 2021, bu cyfarfod rhwng y Prif Weithredwr, Pennaeth Cyllid a'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol a'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant i drafod y cynlluniau sydd yn profi i fod yn heriol ganddynt, mi fydd y cynlluniau yn cael eu hystyried ymhellach wrth lunio cyllidebau 2022/23.

4. CYNLLUNIAU ARBEDION 2015/16 – 2020/21

4.1 Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn y targed arbedion diwygiedig sydd wedi ei osod iddynt o 2015/16 - 2020/21, **cyfanswm o bron i £34m. Calonogol yw gallu adrodd bod dros £32m, neu 96% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg o wireddu'r arbedion rhai o'r cynlluniau'n parhau.

4.2 Mae'r llithriad ymylol yma yn bennaf ar rai o gynlluniau 2019/20 a 2020/21, gyda'r her o'u gwireddu'n parhau.

- 4.3 Mae 25 o gynlluniau gwerth cyfanswm o bron i £820k wedi llithro. Mae ymateb i'r argyfwng Covid wedi golygu llithriad mewn rhai o'r cynlluniau arbedion ond nid yw'r Adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu.
- 4.4 Mae 6 cynllun arall sydd werth cyfanswm o £652k gyda risgiau i'w cyflawni. 4 cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, ac 1 cynllun yr un gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol a'r Adran Economi a Chymuned. Mae ymateb i'r argyfwng Covid wedi golygu llithro rhai elfennau o'r cynlluniau arbedion, ond posib fod angen ystyried nawr os oes wirioneddol modd cyflawni'r arbedion ynteu a oes angen cynnig cynlluniau a dulliau amgen ar gyfer gwireddu'r arbedion.

5. CYNLLUNIAU ADRANNOL 2021/22

- 5.1 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi'r sefyllfa o ran gwireddu cynlluniau arbedion 2021/22. Mae'r cyfanswm targed arbedion yn £967k gyda gwerth £436k, sef 45% o gynlluniau eisoes wedi eu gwireddu a £188k pellach sef 19% ar drac i gyflawni'n amserol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- 5.2 Yn amlwg mae'r adrannau wedi canolbwyntio ar ymateb i'r argyfwng ers Mawrth 2020.
- 5.3 Bu llithriad ar 4 cynllun ar draws y Cyngor gyda chyfanswm o £214k ond maent yn symud yn eu blaen sydd yn cynnwys 1 cynllun yr un gan yr Adran Amgylchedd ac Oedolion, Iechyd a Llesiant a 2 gynllun gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol.
- 5.4 Rhagwelir risgiau i gyflawni arbedion 3 cynllun ar draws y Cyngor gwerth cyfanswm o £129k sydd yn cynnwys cynllun *Cynhyrchu incwm drwy atal twyll* (£20k) gan yr Adran Gyllid, *Adolygu'r trefniadau gweithredu* Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (£34k) a *Chynyddu ffioedd am gasglu gwastraff gan fusnesau* gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol (£75k). Mae'r Adrannau yn gweithio i symud ymlaen gyda'r cynlluniau yma.

6 CYNLLUNIAU ARBEDION HYD AT 2021/22

- 6.1 Mae'n anorfod bod gwireddu £32.8m o arbedion (allan o gyfanswm o £34.8m) ers Ebrill 2015 wedi bod yn heriol ac rwy'n ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.
- 6.2 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 sydd yn nodi fod 94% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 2: Crynodeb o statws holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	Porth	£m	%
Wedi gwireddu	1	32.8	94.3
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.2	0.5
Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	1.0	3.0
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	0.8	2.2
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.0	0.0
Cyfanswm arbedion		34.8	

7. CYNLLUNIAU ADRANNOL 2022/23

7.1 Rhestrir arbedion 2022/23 yn **Atodiad 3**. Yn dilyn adolygiad diweddar o'r cynlluniau arbedion sydd wedi eu rhaglennu ar gyfer 2022/23 gan y Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Corfforaethol a Swyddogion Cyllid, yr hyn sydd yn amlwg yw fod rhaid cydnabod fod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni 2 gynllun arbedion gwerth £489,750. 1 cynllun 'Adolygiad Dechrau i'r Diwedd' gwerth £279,750 yn yr Adran Plant a Theuluoedd ac 1 cynllun 'Trosglwyddo Meysydd chwarae i eraill' yn yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol, gan eu dileu o'r gyllideb.

7.2 O ganlyniad i nifer o ffactorau gan gynnwys ardrawiad Covid nid yw'n ymarferol bellach i werth £1,290,250 o arbedion gael eu cyflawni yn 2022/23, sydd yn cynnwys cynllun arbedion £155,000 yn yr Adran Economi a Chymuned a 4 cynllun arbedion gwerth £1,135,250 yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant. Felly y dylid ail-broffilio y cynlluniau arbedion i 2023/24 a blynyddoedd dilynol fel a nodir yn **Atodiad 3**.

7.3 Yn dilyn dileu a llithro arbedion a nodir yn 7.1 a 7.2 uchod, nodi mai £595,000 yw gwerth arbedion y cynlluniau gweddilliol i'w tynnu o gyllideb 2022/23, fel a nodir yn **Atodiad 3**.

8. CASGLIAD

8.1 Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion hyd at 2021/22. Yn ogystal, nodi bod effaith Covid wedi cyfrannu at lithriad yn y rhaglen arbedion a chefnogi'r adrannau i symud ymlaen efo'r rhaglen arbedion er gwaethaf yr argyfwng.

8.2 Argymhellir fod y Cabinet yn cymeradwyo'r camau i ddileu a llithro arbedion a nodir yn rhan 7 o'r adroddiad ac **Atodiad 3** gan dderbyn mai £595,000 fydd gwerth yr arbedion diwygiedig ar gael i gefnogi cyllideb 2022/23.

Barn yr Aelod Lleol

Dim yn berthnasol

Barn y Swyddogion Statudol

Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Trosolwg Cynlluniau Arbedion 2015/16 – 2020/21 fesul Adran

Atodiad 2 - Trosolwg Cynlluniau Arbedion 2021/22 fesul Adran

Atodiad 3 - Trosolwg Cynlluniau Arbedion 2022/23

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2015/16 I 2020/21 FESUL ADRAN

Adran	Cyfanswm Arbedion 2015/16 i 2020/21 £	Cynlluniau wedi eu gwireddu £	Wrthi'n gweithredu, ond wedi llithro £ - nifer		Cynlluniau sydd hefo rhai risgiau i gyflawni £ - nifer		Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Addysg	1,889,360	1,889,360	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Ysgolion	4,037,000	4,037,000	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Amgylchedd	2,751,213	2,695,593	55,620	3	-		Bu llithriad ar dri cynllun; <i>Cyflawni arbedion drwy brynu'n rhatach</i> (£20k), <i>Cynyddu'r ffi ar gyfer asesu ansawdd dwr er mwyn adlewyrchu'r gost o ddarparu'r gwasanaeth</i> (£12.5k) a Rhesymoli ac Integreiddio'r Swyddfa gefn Adran Amgylchedd (£23.12k).
Cefnogaeth Gorfforaethol	2,351,468	2,351,468	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Cyllid	1,756,636	1,736,636	20,000	1	-		Gwireddu arbedion o £20k yn llithro ar y cynllun <i>Cynhyrchu incwm drwy atal twyll</i> .
Economi a Chymuned	2,896,422	2,766,422	85,000	3	45,000	1	Bu llithriad gyda 2 gynllun <i>Cysoni trefniadau/adolygu ffioedd parcio</i> gwerth cyfanswm o £60k a'r cynllun <i>Dileu 1 swydd o'r Gwasanaeth Twristiaeth a Marchnata</i> £25k. Mae risg o wireddu gweddill yr arbedion sef £45k ar y cynllun <i>Sefydlu ffioedd parcio ar draeth Dinas Dinlle a chynyddu ffioedd lansio ar draws traethau Gwynedd o £10 i £15</i> .

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2015/16 I 2020/21 FESUL ADRAN

Adran	Cyfanswm Arbedion 2015/16 i 2020/21 £	Cynlluniau wedi eu gwireddu £	Wrthi'n gweithredu, ond wedi llithro £ - nifer		Cynlluniau sydd hefo rhai risgiau i gyflawni £ - nifer		Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Oedolion, Iechyd a Llesiant Tud. 55	6,969,411	6,193,051	302,360	6	474,000	4	Mae rhai risgiau o gyflawni arbedion 4 cynllun sef <i>Integreiddio a Thrawsnewid Gwasanaethau Pobl Hyn</i> gyda £210k o darged yn 2019/20 ac mae sawl ffactor yn cyfrannu at yr her barhaus o'i gyflawni, <i>Cydweithio â'r trydydd sector i gymryd drosodd y ddarpariaeth gofal dydd yng Nghricieth a Blaenau Ffestiniog</i> (£100k), <i>Adolygu pecynnau gofal anableddau corff gan gwrdd ag amcanion mewn ffordd amgen</i> (£100k) ac <i>Awtomeiddio prosesau cyllidol yr Adran</i> (£64k) ond mae'r Adran yn gweithio i symud ymlaen gyda rhain. Mae 6 cynllun pellach gwerth cyfanswm o dros £302k wedi llithro ond mae'r Adran yn gweithredu i symud rhain yn eu blaen; y 3 mwyaf yw <i>Adolygiad pecynnau Gofal Iechyd Parhaus</i> (£150k), <i>Gwella prosesau gwaith drwy gynnal adolygiad Ffordd Gwynedd a defnyddio modiwlau cyllid y system TG newydd o fewn yr Adran Oedolion</i> (£40k) ac <i>Ail strwythuro'r Gwasanaeth Busnes</i> (£49k).
Plant a Chefnogi Teuluoedd	2,295,738	2,295,738	-	-	-	-	Bu i Cabinet 26 Ionawr 2021 gymeradwyo dileu targed arbedion cynllun <i>Dechrau i'r Diwedd</i> gwerth £370k hyd at ddiwedd 2019/20. Mae gweddill y cynlluniau wedi eu gwireddu.
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	6,038,160	5,593,410	311,750	9	133,000	1	Gyda'r cynllun Trefniadau Fflyd (£133k) bu oediad oherwydd gorfodaeth i ail agor trafodaethau gyda'r Undebau ac yna sefyllfa Covid. Mae'r cynllun yma bellach yn derbyn sylw gan obeithio symud yn ei flaen yn Ebrill 2022. Mae 9 cynllun pellach gwerth cyfanswm o bron i £312k wedi llithro ond mae'r Adran yn gweithio i symud rhain yn eu blaen, y 4 cynllun mwyaf yw <i>Gwastraff Gardd: cynhyrchu mwy o incwm neu lleihau costau</i> (£66k), <i>Canolfannau Ailgylchu-codi ffioedd newydd</i> (£90k), <i>Ail-strwythuro'r Adran</i> (£50k) a <i>Cynllun Cau Cilgwyn</i> (£35k).
Ymgynghoriaeth	602,670	602,670	-	-	-	-	Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.

TROSOLWGW CYNLLUNIAU ARBEDION 2015/16 I 2020/21 FESUL ADRAN

Adran	Cyfanswm Arbedion 2015/16 i 2020/21 £	Cynlluniau wedi eu gwireddu £	Wrthi'n gweithredu, ond wedi llithro £ - nifer		Cynlluniau sydd hefo rhai risgiau i gyflawni £ - nifer		Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	403,240	383,220	20,020	2	-		Mae llithriad ar 2 gynllun sef <i>Arbedion yng nghyllideb y Crwner</i> gwerth £13.8k gan ei fod yn seiliedig ar ragamcaniad a wnaethpwyd rhai blynyddoedd yn ôl ond sydd eto heb ddigwydd a'r cynllun <i>Lleihau 2 ddiwrnod ar gefnogaeth weinyddol Gwasanaeth Etholiadau a Chyfreithiol (£6.22k)</i> .
Tai ac Eiddo Tud. 50	641,180	616,180	25,000	1	-		Bu llithriad ar y cynllun <i>Lleihau dibyniaeth ar lety dros-dro trwy fuddsoddi mewn llety pwrpasol oherwydd Covid</i> . Mae podiau yng <i>Nghaernarfon</i> bellach yn barod a bydd unedau eraill ym <i>Mangor</i> yn barod yn fuan iawn. Mae bid wedi ei gyflwyno ar gyfer cyllid ychwanegol yn 2022/23 i ddelio efo'r newid polisi a'r tebygrwydd y bydd y Grant Caledi yn dod i ben.
Is-gyfanswm	32,632,498	31,160,748	819,750	25	652,000	6	
Arbedion Rheolaethol	1,200,360	1,200,360	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
CYFANSWM	33,832,858	32,361,108	819,750	25	652,000	6	Yn nhermau ariannol (£), mae 96% o gynlluniau arbedion 2015/16 - 2020/21 wedi eu gwireddu.

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2021/22

Adran	Cyfanswm Arbedion 2021/22		Cynlluniau wedi eu gwireddu		Cynlluniau ar drac i gyflawni'n amserol		Cynlluniau sydd yn llithro a gyda rhai risgiau i gyflawni'r arbedion		Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
	£ - nifer		£ - nifer		£ - nifer		£ - nifer		
Addysg	65,000	1	65,000	1	-	-	-	-	Mae'r un cynllun oedd efo targed yn 2021/22 wedi ei wireddu.
Amgylchedd	73,750	4	16,250	2	20,000	1	37,500	1	Mae'r cynllun <i>Cyflawni arbedion drwy brynu'n rhatach (e.e. offer swyddfa a TG) gwerth £20k</i> ar drac i gyflawni'n amserol. Bu oediad ar y cynllun <i>Darparu pwyntiau gwefru ceir trydan mewn meysydd parcio</i> , gwerth £37.5k ond mae bellach yn symud yn ei flaen.
Cefnogaeth Gorfforaethol	117,750	4 *	45,250	2	72,500	2	-	-	Mae 2 gynllun ar drac i gyflawni'n amserol sef <i>Dileu un swydd swyddog adnoddau dynol ac un swydd ymgynghorydd adnoddau dynol (lleihad staffio o 20%) drwy newid ein model gweithredu</i> (£60k yn 2021/22) a <i>Dileu'r Gwasanaeth Datblygu Sefydliad</i> (£12.5k yn 2021/22). Cymeradwywyd gynllun amgen i ddisodli gweddill arbedion yr ail gynllun uchod (£28k) yng Nghabinet 12/10/21.
Cyllid	100,000	3	80,000	2	-	-	20,000	1	Mae risgiau i gyflawni arbedion y cynllun <i>Cynhyrchu incwm drwy atal twyll</i> (£20k yn 2021/22). Cymeradwywyd gynlluniau amgen i ddisodli'r cynllun hanesyddol <i>Denu incwm ychwanegol drwy Asiantaeth Casglu Mewnol</i> (£75k yn 2021/22) yng Nghabinet 28/9/21.
Economi a Chymuned	-	-	-	-	-	-	-	-	Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2021/22.
Oedolion, Iechyd a Llesiant	78,750	2	-	-	-	-	78,750	2	Mae'r Adran yn rhagweld rhai risgiau i gyflawni arbedion y cynllun <i>Adolygu'r trefniadau gweithredu o fewn yr Adran Oedolion</i> (£33.75k) gan fod rhwystrau ar gynlluniau eraill a Covid wedi amharu ar y gallu i symud y cynllun yn ei flaen. Bu oediad ar y cynllun <i>Gwell cydgordio gwasanaeth gyda'r Adran Plant a Theuluoedd ar adeg oed trosglwyddo</i> ond mae'n symud yn ei flaen (£45k).

Adran	Cyfanswm Arbedion 2021/22 <i>£ - nifer</i>		Cynlluniau wedi eu gwireddu <i>£ - nifer</i>		Cynlluniau ar drac i gyflawni'n amserol <i>£ - nifer</i>		Cynlluniau sydd yn llithro a gyda rhai risgiau i gyflawni'r arbedion <i>£ - nifer</i>		Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Plant a Chefnogi Teuluoedd	23,170	1	23,170	1	-	-	-	-	Mae'r un cynllun oedd efo targed yn 2021/22 wedi ei wireddu.
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	206,250	3 *	-	-	-	-	206,250	3	Mae risgiau o gyflawni arbedion y cynllun <i>Cynyddu ffioedd am gasglu gwastraff gan fusnesau</i> (£75k yn 2021/22). Mae sefyllfa Covid wedi amharu ar gytundebau masnachol ac felly yn annhebygol o gyflawni'r arbediad eleni. Bu llithriad mewn gwireddu'r arbedion cynllun <i>Pont Abermaw – peidio talu Network Rail am yr hawl tramwy dros y bont</i> (£26.25k yn 2021/22). Mae'r Adran yn parhau i fod mewn trafodaethau gyda Network Rail. Yn ogystal bu llithriad ar y cynllun <i>Newid Teledu Cylch Cyfyng sydd gyda gofalwyr yn monitro i gyfundrefn 'heb ofalwyr'</i> (£105k yn 2021/22).
Ymgynghoriaeth	-	-	-	-	-	-	-	-	Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2021/22.
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	-	-	-	-	-	-	-	-	Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2021/22.
Tai ac Eiddo	302,050	5	206,670	3	95,380	2	-	-	Dau gynllun ar ôl i'w cyflawni ac sydd ar drac i gyflawni'n amserol.
CYFANSWM	966,720	23	436,340	11	187,880	5	342,500	7	Yn nhermau ariannol (£), mae 45% o gynlluniau arbedion 2021/22 eisoes wedi eu gwireddu a 19% pellach ar drac i gyflawni'n amserol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Yn amlwg mae'r adrannau wedi canolbwyntio ar ymateb i'r argyfwng yn y cyfnod ers Ebrill 2020.

* cynllun wedi ei wireddu yn rhannol mewn un blwyddyn ariannol ond eto i'w wireddu yn llawn.

Adran	Teitl y Cynllun	2022/23 £	Dileu £	Lithro * £	2022/23 Diwygiedig £
Amgylchedd	Darparu pwyntiau gwefru ceir trydan mewn meysydd parcio	12,500			12,500
Cefnogaeth Gorrforaethol	Gostyngiad yn y nifer o Gynghorwyr	100,000			100,000
Cyllid	Denu incwm ychwanegol drwy Asiantaeth Casglu Mewnol	25,000			25,000
Economi a Chymuned	Buddsoddi mewn gwelliannau fyddai yn gwneud Neuadd Dwyfor yn fwy effeithlon gan baratoi i edrych am fodel amgen i'r dyfodol	70,000			70,000
	Yn yr hir dymor, anelu i leihau'r sybsidi i'r Cwmni Hamdden newydd sydd wedi ei sefydlu o 20%	155,000		155,000	0
	Cyfanswm Economi a Chymuned	225,000			70,000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	Integreiddio a thrawsnewid Gwasanaethau Pobl Hŷn	300,000		300,000	0
	Datblygu 3 prosiect tai gofal ychwanegol arall yng Ngwynedd (Ardal Pwllheli, Ffestiniog, De Meirionnydd)	300,000		200,000	100,000
	Adolygu'r trefniadau gweithredu o fewn yr Adran Oedolion	101,250		101,250	0
	Ymestyn egwyddorion Cynllun Peilot Alltwen ar draws y gwasanaeth	534,000		534,000	0
	Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant	1,235,250			100,000
Plant a theuluoedd	Adolygiad Dechrau i'r Diwedd	279,750	279,750		0
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	Trosoglwyddo meysydd chwarae i eraill	210,000	210,000		0
	Rhesymoli gweithdai Fflyd o 3 i 2 yn y Sir	32,500			32,500
	Newid Teledu Cylch Cyfyng sydd gyda gofawyr yn monitro i gyfundrefn heb ofalwyr	105,000			105,000
	Newid trefniadau gwaith casglu gwastraff i shifftiau a chylchdeithiau llai (sydd o bosib yn golygu newid diwrnod casglu i drigolion)	150,000			150,000
	Cyfanswm Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	497,500			287,500
Cyfanswm		2,375,000	489,750	1,290,250	595,000

* Cynlluniau yn llithro i 2023/24 heblaw am gynllun Oedolion 'Datblygu prosiect Tai Gofal' fydd ddim yn gallu gwireddu cyn 2025/26.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod: 18 IONAWR 2022
Aelod Cabinet: CYNGHORYDD IOAN THOMAS
Swyddog Cyswllt: DEWI A MORGAN, PENNAETH CYLLID
Rhif Cyswllt: 34684
Pwnc: ADRODDIAD HERIO PERFFORMIAD YR AELOD CABINET CYLLID

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

Y RHESYMAU PAM FOD ANGEN PENDERFYNIAD

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet dros Cyllid. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Hoffwn eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod o Dîm Rheoli'r Adran ar ddydd Mercher 15/12/2021, oedd hefyd yn cynnwys y Cyfarwyddwr Corfforaethol a chynrychiolwyr o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Cafwyd trafodaeth gadarnhaol, lle'r oedd gan uwch reolwyr yr Adran atebion cadarn i gwestiynau'r Cynghorwyr.
- 1.3 Rwy'n falch iawn o nodi fod perfformiad yr Adran Cyllid wedi aros yn gyffredinol dda dros y misoedd diwethaf, er gwaethaf yr heriau sydd wedi ein hwynebu yn sgil y pandemig Covid-19. Mae'r Adran hefyd wedi gwneud cynnydd boddhaol ar y prosiectau blaenoriaeth.

2. PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023 [Blaenoriaethau Gwella]

2.1 Nodir isod y cynnydd sydd wedi ei wneud hyd yma yn erbyn prosiectau blaenoriaeth yr Adran. Mae'r blaenoriaethau hyn yn mynd i'r afael gyda phrif risgiau'r Adran.

2.2 Trosglwyddiad unedau gwyliau o'r Dreth Gyngor i Drethi Busnes

2.2.1 Rydym yn bwriadu parhau i bwysu am ddiwygio'r drefn yn y maes yma yn ystod y blynyddoedd nesaf, gan ddefnyddio tystiolaeth rydym yn ei gasglu yn barhaus, er mwyn cael Gweinidogion Llywodraeth Cymru i ddeall maint y broblem sy'n bodoli yng Ngwynedd. Byddwn hefyd yn cefnogi'r Adran Amgylchedd wrth iddynt barhau â'r gwaith o bwysu ar Lywodraeth Cymru i ddiwygio'r Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref i gynnwys dosbarth defnydd penodol ar gyfer tai preswyl a ddefnyddir fel llety gwyliau, ynghyd â chyflwyno trefn trwyddedu orfodol er mwyn gallu gweithredu'r busnes. Y nod yw na ddylai unrhyw eiddo heb ganiatâd priodol ar gyfer ei ddefnyddio fel llety gwyliau tymor byr fod yn gymwys i drosglwyddo o fand Treth Cyngor i'r rhestr ardrethi annomestig. Mae'r Cyngor yn buddsoddi'r incwm a geir o'r premiwm Treth Gyngor yn ein Cynllun Gweithredu Tai er mwyn ceisio lleddfu rhywfaint ar yr effaith andwyol y mae ail gartrefi yn ei gael ar argaeledd tai i bobl leol. Wrth i eiddo drosglwyddo i fod yn unedau gwyliau mae posibilrwydd y bydd llai o eiddo yn destun y premiwm.

2.2.2 Fel cam allweddol diweddar, bu'r Adran Gyllid yn cydlynu ymateb y Cyngor i'r ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar drethiant lleol, cyn iddo gau ar 17 Tachwedd 2021. Roedd y ddogfen ymgynghori yn cynnwys 13 o gwestiynau penodol, yn ogystal â chyfle i gyflwyno unrhyw bwyntiau cysylltiedig eraill.

2.2.3 Rydym yn disgwyl am ymateb Llywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad cyn ystyried y camau nesaf.

2.3 Cyflawni Arbedion

2.3.1 Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol er mwyn isafu'r toriadau gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Yn Ionawr 2021, adolygwyd y cynlluniau arbedion i asesu pa gynlluniau hanesyddol oedd bellach yn anghyraeddadwy, a lluniwyd rhaglen ddiwygiedig o arbedion ar gyfer 2021/22 yn dilyn cymryd camau i ddileu, llithro ac ail broffilio cynlluniau arbedion.

2.3.2 Bellach gellir adrodd fod dros £32.8 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 94% o'r £34.8 miliwn ofynnol dros y cyfnod. Llwyddwyd eisoes i wireddu 45% o gynlluniau arbedion 2021/22 gyda 19% pellach ar drac i gyflawni'n amserol eleni. Drwy'r trefniadau cadarn sydd gennym i fonitro sut y mae adrannau yn cyflawni arbedion, byddwn yn sicrhau bod y rhaglen ddiwygiedig yma yn cael ei chyflawni. Byddwn hefyd yn cefnogi adrannau gyda chostau trawsffurfio, wrth iddynt gyflwyno trefniadau gwaith newydd.

2.3.3 Mae adroddiad manwl ar gynlluniau arbedion fesul adran yn cael ei gyflwyno i Gabinet 18 Ionawr 2022.

3. PERFFORMIAD

- 3.1 Nodir isod drosolwg o berfformiad yr Adran hyd yn hyn.
- 3.2 Cyflwynwyd Datganiad o'r Cyfrifon Gwynedd yn dilyn yr archwiliad, ynghyd ag adroddiad yr archwiliwr allanol ar y Cyfrifon (adroddiad "ISA260"), i Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu 14eg Hydref. Unwaith eto eleni cyhoeddwyd barn diamod ar y Datganiad o Gyfrifon. Hynny yw, ym marn yr archwiliwr roedd datganiadau ariannol yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2021 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny ac wedi eu paratoi'n briodol yn unol â'r safonau priodol.
- 3.3 Llwyddwyd hefyd i gwblhau adroddiad blynyddol y Gronfa Bensiwn cyn y dyddiad statudol o 1af o Ragfyr. Cynhaliwyd cyfarfod blynyddol llwyddiannus ym mis Tachwedd gyda nifer o gyflogwyr, staff, aelodau pwyllgor ac aelodau'r bwrdd wedi mynychu.
- 3.4 Mae'r pandemig Covid yn parhau i effeithio ar trefniadau'r Adran, gyda chyfraddau casglu ardrethi annomestig yn is na'r cyfnod cyfatebol blaenorol; erbyn diwedd Tachwedd 2021 roedd y raddfa gasglu (h.y. casgliad o fewn y flwyddyn) yn 68.34%, sydd yn ostyngiad ar 72.4% am yr un cyfnod yn 2020/21 a 77.5% yn 2019/20.
- 3.5 Effaith arall o'r pandemig sy'n parhau yw'r cynnydd yn y nifer o geisiadau taliad cefnogi hunan ynysu, derbyniwyd 766 cais ym mis Tachwedd, sydd yn faich ychwanegol ar y Gwasanaeth Budd-daliadau. Sgil effaith hyn oedd gweld cynnydd ym mis Tachwedd yn y nifer dyddiau a gymerwyd ar gyfartaledd i brosesu cais budd-dal newydd, sef **20.68** diwrnod o gymharu gyda pherfformiad o 16.7 diwrnod yn yr un cyfnod yn 2020/21.
- 3.6 Gwerthfawrogir fod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi rhyddhau 5 swyddog er mwyn cynorthwyo gyda'r Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu, gan dreulio oddeutu 95 diwrnod yn cynorthwyo'r Gwasanaeth POD. Sgil effaith hyn yw mai dim ond 24.53% o'r cynllun archwilio sydd wedi ei gwblhau, h.y. ble mae'r archwiliad wedi cau neu gydag adroddiad terfynol wedi ei rhyddhau. Mae posibilrwydd bydd angen rhyddhau swyddogion Archwilio Mewnol i gynorthwyo'r Gwasanaeth Budd-dal i ddelio gyda thaliadau Tanwydd Gaeaf ychwanegol yn ogystal â delio gyda'r cynnydd mewn galw am daliadau hunan ynysu. Bydd y Cynllun Archwilio yn cael ei adolygu yn sgil hyn, gyda phwyslais i flaenoriaethu archwiliadau sydd o risg uwch/uchel. Bydd unrhyw addasiadau i'r Cynllun Archwilio'n cael eu hadrodd yn y drefn arferol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.
- 3.7 Mae gwerth dyledion amrywiol yn parhau'n broblem ac wedi cynyddu ers yr hyn adroddwyd ym mis Gorffennaf. Mae angen cadw golwg ar yr holl ddyledion, ond mae angen datrysiad buan i ddyledion hanesyddol y Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae trafodaethau ar sawl lefel rhwng swyddogion y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd ar y gweill i geisio datrys y sefyllfa.

3.8 Mae gwytnwch systemau mewnol ac argaeledd rhwydwaith y Cyngor yn parhau'n iach. Bu gwaith sylweddol i gryfhau ein gallu i amddiffyn ymosodiadau seibr a'n gallu i adfer pe byddai ymosodiad yn torri drwy ein hamddiffynfeydd. Byddai effaith ymosodiad o'r fath Log4J yn ddinistriol, felly mae'n weithgaredd er mwyn isafu'r risgiau hyn yn parhau. Er bod argaeledd systemau mewnol TG Gwynedd yn uchel (99.95%), mae un system genedlaethol yn peri pryder, gyda pherfformiad WCCIS (system gwasanaethau gofal) ddim yn cyrraedd y safonau disgwylidig.

4. SEFYLLFA ARIANNOL / ARBEDION

4.1 Rhagwelir y bydd yr Adran Gyllid gyda sefyllfa ariannol o danwariant o £56k ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2021/22, gyda chyfuniad o resymau yn gyfrifol am y tanwariant, gan gynnwys tanwariant un tro oherwydd swyddi gwag ynghyd â derbyniad incwm mewn nifer o feysydd. Bydd adolygiad manwl o sefyllfa ariannol 2021/22 yr adran yn cael ei gynnal fel rhan o'r adolygiad referniw ddiwedd Tachwedd ar gyfer y Cyngor cyfan, a adroddir i'r Cabinet ar 18 Ionawr 2022.

4.2 Erbyn diwedd 2020/21 bu i'r Adran Gyllid wireddu dros £1.7 miliwn o arbedion dros gyfnod o chwe blynedd ers 2015/16. Llwyddodd yr Adran Gyllid i wireddu £151k, sef 88% o'i gynlluniau arbedion perthnasol i 2020/21, gyda gwerth 80% o gynlluniau arbedion 2021/22 eisoes wedi eu gwireddi eleni. Gweler **Atodiad 1** sydd yn cynnwys y cynlluniau arbedion.

4.3 Bu i'r argyfwng Covid-19 arwain at oediad mewn gwireddu un cynllun 'Cynhyrchu Incwm drwy Atal Twyll' gwerth £20k yn 2020/21 (12% sydd yn weddill o gynlluniau 2021/22) a £20k perthnasol i 2021/22, yn dilyn atal cyfweliadau yn ymwneud â hawliadau twyllodrus yn y maes Budd-daliadau dros gyfnod yr argyfwng. Maent yn parhau heb eu hail gychwyn o ganlyniad i'r amgylchiadau presennol, felly rhagwelir oediad pellach mewn gwireddu'r £40k.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Atodiad 1 – Arbedion yr Adran Gyllid

Arbedion yr Adran Gyllid

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
	£	£	£	£	£	£	£
<u>Gwireddwyd</u>	471,010	374,601	115,215	66,430	558,650	150,730	
Creu incwm drwy werthu system tracio fflyd							5,000
Arbedion treth ar gynllun newydd Cyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol yn y maes Pensiwn i weithwyr y Cyngor							45,000
Arbedion drwy hunan gyllido yn hytrach na benthyca yn allanol							30,000
Cynhyrchu incwm drwy atal twyll						20,000	20,000
Cyfanswm Arbedion	471,010	374,601	115,215	66,430	558,650	170,730	100,000

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i'r Cabinet

Dyddiad y cyfarfod:	18 Ionawr 2022
Teitl yr Eitem:	Adroddiad Perfformiad yr Aelod Cabinet dros Addysg
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Cemlyn Rees Williams
Swyddog Cyswllt:	Garem Jackson, Pennaeth Addysg

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd-aelodau ar yr hyn sydd wedi'i gyflawni yn y meysydd yr wyf i'n gyfrifol amdanynt fel Aelod Cabinet Addysg. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd hyd yma yn 2021-22 yn erbyn addewidion Cynllun y Cyngor 2018-23; materion a lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Hoffwn nodi bod y materion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu mewn cyfarfodydd Herio Perfformiad Adrannol, oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolaeth o'r Pwyllgor Craffu.
- 1.3 Mae'r prosiectau blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor yn symud ymlaen ac ar y trywydd i gyflawni yn erbyn ein addewidion a'n pwrpas er rhai heriau'r farchnad adeiladu. Mae rhai materion eraill wedi codi i sylw drwy ein herio perfformiad, ynghyd â rhai datblygiadau cenedlaethol sydd yn debygol o ddylanwadu ar ein gwaith i'r dyfodol. Rwyf yn arbennig o hapus gyda pherfformiad yr Adran, a byddaf yn ymhelaethu ar y cynnydd yn yr adroddiad.

2. PROSIECTAU CYNLLUN Y CYNGOR 2018-2023

- 2.1 Nodir isod y cynnydd sydd wedi ei wneud hyd yma yn erbyn prosiectau blaenoriaeth yr Adran. Mae'r blaenoriaethau hyn yn mynd i'r afael gyda phrif risgiau'r Adran, ynghyd â buddsoddi i addasu ysgolion, neu adeiladu ysgolion newydd er mwyn i blant a phobl ifanc Gwynedd gael eu haddysgu yn yr amgylchedd dysgu gorau posibl. Yn gyffredinol, teimlaf fod pob prosiect ar hyn o bryd yn mynd i'r cyfeiriad cywir yn erbyn yr addewidion yr ydym wedi eu gwneud yng Nghynllun y Cyngor.

Rhaglen Ysgolion 21 Ganrif – Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial

2.2 Dalgylch Bangor

Er gwaethaf y pandemig rwy'n hynod o falch y bu i adeilad newydd Ysgol y Garnedd i hyd at 420 o ddysgwyr agor yn Hydref 2020. Mae'r prosiect wedi ennill dwy wobwr Rhagoriaeth Mewn Adeiladwaith yng Nghymru 2021.

Mae Ysgol y Faenol hefyd yn y broses o gael estyniad sylweddol i gartrefu hyd at 315 o ddysgwyr. Mae'r amserlen wedi ei effeithio gan y pandemig, ond mae rhannau sylweddol o'r estyniad wedi ei adeiladu erbyn hyn, a bydd y gwaith wedi ei gwblhau erbyn diwedd Tymor y Gwanwyn 2022.

Mae dosbarth newydd wedi ei ychwanegu i Ysgol Glancegin ac wedi ei gwblhau'n barod at ddefnydd yr ysgol ar gychwyn y flwyddyn addysgol hon.

Mae gwaith dichonoldeb cychwynnol wedi'i gwblhau i adnabod anghenion Ysgol Ein Harglwyddes, ac mae cytundeb i leoli'r ysgol newydd ar safle Ysgol Glanadda (sydd bellach wedi cau) ac mae'r lleoliad hwn yn cyd-fynd gyda dyheadau'r gymuned.

Mae cyflwr adeilad ac amgylchedd dysgu presennol Ysgol Tryfan ym Mangor yn wael, ac o ganlyniad rydym ar fin cychwyn y broses o ystyried y cyfleoedd posib ar gyfer sicrhau amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf, gan sicrhau dilyniant priodol i'r buddsoddiad sydd eisoes wedi ei wneud yn yr ysgolion cynradd yn ardal Penrhosgarnedd o'r ddinas.

2.3 Dalgylch Cricieth

Rwy'n hynod o falch fod y Cabinet wedi cefnogi'r bwriad i gynyddu capasiti Ysgol Trefarthyr i 150 o ddysgwyr, ac adeiladu ysgol newydd yn sgil cyflwr gwael yr adeilad presennol. Fel rhan o'r broses o gyflwyno cais cynllunio ar gyferf adleoli'r ysgol i safle'r A497, mae dau fater technegol wedi codi ynglŷn â'r safle, ac mae gwaith wedi'i gomisiynu mewn ymateb i hynny, sydd yn mynd effeithio rhywfaint ar yr amserlen wreiddiol.

2.4 Addysg Ôl-16 yn Arfon

Er bod y pandemig wedi oedi'r prosiect yma yn dilyn cynnal cyfres o gyfarfodydd rhithwir gyda rhan-ddeiliaid yn nhymor yr Hydref 2020, rydym yn gobeithio gallu ailgydio'n y prosiect yn fuan yn 2022.

2.5 Cyflwr ac Addasrwydd

Mae effaith prisiau deunyddiau adeiladu yn sgil Covid a Brexit wedi effeithio ar ein gallu i wireddu rhai o'n cynlluniau i wella cyflwr ac addasu adeiladau rhai ysgolion dros y misoedd diwethaf. Mae'r Adran rŵan ar y cyd gyda'r Adran Tai ac Eiddo yn ail-edrych ar y cynlluniau hyn gan ystyried beth y gellir ei gyflawni'n ymarferol ar sail blaenoriaeth yn sgil gorfod cyfarch costau uwch gyda'r gyllideb sydd ar gael.

2.6 Gagendor Lles a Chyrhaeddiad

Mae'r gwaith o gefnogi llesiant plant a phobl ifanc dros y misoedd diwethaf wedi parhau i ganolbwyntio ar ymateb i heriau a sgil-ffeithiau'r pandemig. Ers i mi adrodd i chi ddiwethaf, rydym wedi sefydlu trefniadau prosiect traws-adrannol ar gyfer y ffrydiau gwaith sydd wedi eu blaenoriaethu gennym fel Cyngor. Mae rhai o'r ffrydiau gwaith hynny yn symud ymlaen yn dda, megis yr oedrannau 0-5 ac 16-24, ynghyd â chefnogaeth i ddysgwyr gydag ADY a CH. Ers Medi 2020 mae pob ysgol yng Ngwynedd yn gweithredu *Rhaglen Cyflymu'r Dysgu* gydag arian gan Lywodraeth Cymru er mwyn ymateb i effaith y cyfnod clo ar les a chyrhaeddiad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr 5-16 oed. Dros y misoedd nesaf, rwyf yn awyddus i dderbyn tystiolaeth gan yr Adran a'r gwasanaeth gwella ysgolion (GwE) ynglŷn â pha effaith y mae'r rhaglen a'r arian yma wedi ei gael ar les a chyrhaeddiad plant a phobl ifanc.

2.7 Trawsnewid y ddarpariaeth ADY a CH

Ar hyn o bryd, mae'r prosiect yma'n canolbwyntio ar baratoi tuag at y Ddeddf Anghenion Dysgu a Thribiwnlys Addysg Cymru (2018). Daeth y Ddeddf hon yn weithredol ym Medi 2021, gyda rhai elfennau o'r Ddeddf wedi eu hoedi yn y flwyddyn gyntaf e.e. cyfnod ôl-16. O ganlyniad, yn ddiweddar mae'r gwasanaeth wedi bod yn canolbwyntio ar gynnig hyfforddiant, gweithdai a sesiynau galw i mewn i gynorthwyo'r wythnosau cyntaf o'r ddeddfwriaeth newydd yn dod i rym. Yn ogystal, mae'r gwasanaeth ADY a Ch wedi bod yn ceisio argyhoeddi Llywodraeth Cymru'n gyson y bydd costau ychwanegol ynghlwm â gweithredu'r ddeddfwriaeth newydd. Braf yw datgan bod Llywodraeth Cymru bellach yn cydnabod nad yw gweithredu'r ddeddfwriaeth yn gost niwtral, a'u bod yn edrych ar y costau ychwanegol tebygol ar hyn o bryd.

2.8 Strategaeth Addysg Ddigidol

Rwy'n hynod o falch o'r hyn yr ydym yn ceisio ei gyflawni drwy'r strategaeth addysg ddigidol a'r ffordd yr ydym ni'n blaenoriaethu addysg ein plant yma yng Ngwynedd. Mae ychydig dros £1.3m wedi ei fuddsoddi yn y rhwydwaith dros y ddwy flynedd ddiwethaf. At hyn, mae nifer sylweddol o ddyfeisiadau wedi eu rhannu yn unol â'r strategaeth. Mae digon o *ipads* wedi eu rhannu i roi un i bob pedwar dysgwr yn y Cyfnod Sylfaen, gyda digon o *Chromebooks* wedi eu rhannu fel bod pob dysgwr o flwyddyn 3 i 6 yn cael dyfais yr un. Mae dyfeisiadau Windows 10 yn cael eu paratoi yn ogystal ar gyfer pob disgybl ym mlwyddyn 7, 10 ac 11. Bydd pob un o athrawon Gwynedd yn derbyn dyfais safonol drwy'r strategaeth dros y misoedd nesaf gyda'r gobaith y bydd hyn yn tanio dychymyg a sbarduno ymhellach ddyfeisgarwch ac effeithiolrwydd yr agweddau o ddysgu digidol ar draws y sectorau.

2.9 Cydweithio Meirionnydd

Mae'r cynnydd ar y prosiect yma wedi bod yn araf ac wedi ei effeithio yn sgil heriau amlwg y pandemig a phrysurdeb ysgolion uwchradd. Serch hynny, rydym wedi casglu barn penaethiaid a chynrychiolaeth o lywodraethwyr pob ysgol uwchradd ar yr heriau posib sydd yn eu hwynebu o ran darparu addysg uwchradd o ansawdd yn yr ardal, megis recriwtio athrawon, rheolwyr canol ac arweinwyr. Mae bwriad rŵan i gylchredeg holiadur yn y flwyddyn newydd er mwyn ceisio canfod barn dysgwyr, staff, rhieni a phenaethiaid fydd yn llywio cyfeiriad y prosiect i'r dyfodol.

2.10 Hybu defnydd o'r Gymraeg ymysg Plant a Phobl Ifanc

Yn dilyn cyfnod estynedig o addysgu gartref, a'r pryder cenedlaethol a fynegwyd am effaith andwyol Covid ar safonau'r Gymraeg, rydym wedi casglu data drwy gyfrwng amrywiol holiaduron er mwyn cael gwell trosolwg o sgiliau iaith Gymraeg ein plant a'n pobl ifanc. Mae'r dystiolaeth o'r holiaduron yn dangos mai sgiliau llafaredd yw'r pryder mwyaf ar draws y sir, ac mae pob ysgol wedi mynd ati i lunio cynllun gweithredu mewn ymateb i'r sefyllfa. Mae bwriad ail-gyflwyno'r holiadur ar ddiwedd y flwyddyn addysgol er mwyn mesur effaith unrhyw weithredu.

3. PERFFORMIAD A MESURAU

- 3.1 Byddwn yn dymuno tynnu eich sylw at y materion canlynol, nad ydynt yn ymwneud â'r Prosiectau Blaenoriaeth, ond eu bod nhw'n derbyn sylw gan yr adran oherwydd eu bod yn cael effaith ar lesiant plant a phobl ifanc, neu ar berfformiad gwasanaethau.
- 3.2 Diogelu - Mae Diogelu lles plant a phobl ifanc Gwynedd yn flaenoriaeth allweddol i'r Adran a'r Cyngor, ac yn fwyfwy allweddol yn sgil y pandemig gyda nifer o ddysgwyr yn aros adref yn sgil gofynion hunan ynysu. Yn ddiweddar, mae'r Adran wedi creu pecyn hyfforddi newydd yn y Gymraeg ar gyfer Personau Dynodedig Amddiffyn Plant mewn ysgolion a chanolfannau addysg ar y cyd â Grŵp Diogelu Mewn Addysg Llywodraeth Cymru. Mae ysgolion Gwynedd hefyd wedi derbyn gwybodaeth am y Gweithdrefnau Diogelu Plant Cymru a gafodd eu cyflwyno gan Lywodraeth Cymru yn Ebrill 2020 ac mae staff allweddol yr Adran ac ysgolion Gwynedd wedi derbyn hyfforddiant sylfaenol ar y gweithdrefnau hynny.
- 3.3 Arlwyo a Glanhau - Mae'r gwasanaeth yma wedi bod yn allweddol drwy gydol y pandemig er mwyn sicrhau awyrgylch diogel i ddysgwyr a staff yn ein hysgolion, yn ogystal â sicrhau darpariaeth cinio ysgol. Mae heriau staffio yng nghyd-destun salwch tymor hir, effeithiau Covid ac anawsterau recriwtio yn effeithio'n ddyddiol ar y gwasanaeth yma. Mewn ymateb i hyn, mae'r gwasanaeth wedi manteisio ar gynllun Kickstart, Llywodraeth Cymru i gynnig lleoliadau gwaith o fis Ionawr ymlaen ar gyfer pobl oedran 16-24 sydd yn derbyn Credyd Cynhwysol ac sydd mewn risg o ddiweithdra tymor hir. Rwyf hefyd yn croesawu'n fawr y cyhoeddiad diweddar gan Lywodraeth Cymru eu bod am sicrhau cinio am ddim i holl ddisgyblion cynradd ar draws Cymru. Yn sgil y cyhoeddiad yma, byddaf yn gofyn i'r Adran gychwyn ar y gwaith o ystyried anghenion y gwasanaeth er mwyn gallu gwireddu'r ymrwymiad yma gan Lywodraeth Cymru yn amserol.
- 3.4 Canolfannau Iaith – Dw i'n hynod o falch fod y Cabinet wedi cymeradwyo gweledigaeth newydd ar gyfer rhoi'r dysgwr yn ganolog wrth eu cefnogi hwy a newydd-ddyfodiaid y sir i gaffael y Gymraeg. Mae'r buddsoddiad cyfalaf o £1.1 miliwn gan Lywodraeth Cymru yn symud yn ei flaen, ac yn sgil proses dendro, mae'r gwaith ar safleoedd Bangor, Tywyn a Phorthmadog ar fin cychwyn. Hefyd, cawsom gadarnhad yn ddiweddar fod yr Adran wedi bod yn llwyddiannus yn ei gais grant o £154,000 i wireddu dau brosiect i gyfoesi'r ddarpariaeth drochi i adlewyrchu gofynion Cwricwlwm i Gymru a'r Strategaeth Addysg Ddigidol, ynghyd ag arfogi ymarferwyr ysgolion Gwynedd yn egwyddorion ac arferion trochi iaith.
- 3.5 O ran mesurau'r Adran, mae ein hunedau gwasanaeth wedi derbyn sesiwn Ffordd Gwynedd gan y Prif Weithredwr ar 13 Rhagfyr 2021, er mwyn sicrhau bod pwrpas a mesurau pob

uned wasanaeth yn addas ac ystyrion, ac felly byddaf yn adrodd yn fanylach ar fesurau'r Adran y tro nesaf.

- 3.6 Rhaid cydnabod mai crynodeb yn unig a geir yn yr adroddiad o holl waith yr Adran a'r ysgolion dros y misoedd diwethaf, ac o ganlyniad hoffwn gydnabod a nodi fy ngwerthfawrogiad i'r gwaith arwrol sydd wedi bod yn mynd rhagddo yn yr Adran ac yn ein hysgolion mewn ymateb i'r pandemig gyda'r ffocws bob amser ar addysg ein plant ynghyd â diogelwch, iechyd a lles ein holl ddysgwyr a staff.

4. SEFYLLFA ARIANNOL / ARBEDION

- 4.1 Bu i'r Adran Addysg danwario £100k ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2020/21. Ar sail adolygiad diwedd Tachwedd 2021 rhagwelir y bydd yr Adran yn tanwario £54,036 erbyn diwedd y flwyddyn ariannol eleni, sydd yn gyfuniad o danwariant un-tro ar nifer o benawdau'r gyllideb sydd yn cael ei leihau gan orwariant ar benawdau megis Cludiant a gwasanaethau Arlwy a Glanhau Ysgolion.
- 4.2 Er bod sefyllfa eleni yn ymddangos yn ffafriol gyda nifer o ffactorau un-tro yn helpu'r sefyllfa ariannol, mae siawns y bydd gorwariant sylweddol o dan rai penawdau yn ddisgwyliedig yn 2022-23, ond na fydd yna danwariant un-tro i liniaru'r effaith. Y prif bennawd dan sylw yw'r gyllideb Cludiant Disgyblion. Mae'r Adran eisoes yn adolygu'r gwariant gan obeithio lleihau'r costau yn y tymor hir. Mae bid am adnoddau ychwanegol wedi ei gyflwyno ar gyfer y cylch cyllideb 2022-23, gan nad yw'n debygol y bydd modd lleihau'r costau yn y tymor byr.
- 4.3 Mae gan yr Adran Addysg werth £65k o arbedion ar gyfer 2021-22 sydd eisoes wedi eu gwireddu.

5. SYLWADAU'R SWYDDOGION STATUDOL

i.) Y Swyddog Monitro:

"Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb."

ii.) Y Pennaeth Cyllid:

"Rwyf yn fodlon fod yr adroddiad yn cyfleu darlun teg o sefyllfa ariannol yr Adran Addysg, gan gynnwys y datblygiadau sylweddol a amlinellir yn rhan 2 o'r adroddiad. Mae'r Cyngor wedi derbyn grant Rhaglen Cyflymu'r Dysgu yn 2020/21 a 2021/22 i'r pwrpas amlinellir yn 2.6. Rwyf yn hapus i gadarnhau fod yr holl gynlluniau arbedion ar gyfer 2021/22 eisoes wedi eu gwireddu."

Nodaf fod paragraff 4.2 o'r adroddiad yn cyfeirio at gyflwyno bid ariannol. Bydd yr holl fidiau sydd wedi eu cyflwyno yn cael sylw dyledus yn ôl y drefn briodol."

